

Verneplan for Hallingskarvet

1 FORSLAG

Miljøverndepartementet foreslår med dette å opprette Hallingskarvet nasjonalpark i medhold av naturvernloven og Finse biotopvernområde i medhold av viltloven. Den foreslåtte nasjonalparken ligger i Hol kommune i Buskerud fylke, Ulvik herad i Hordaland fylke og Aurland kommune i Sogn og Fjordane fylke og har et areal på ca 450 km². Det foreslåtte biotopvernområdet ligger i Ulvik herad i Hordaland fylke og har et areal på ca 6,7 km². Av nasjonalparken er 49 % statsgrunn, mens resten er privat eller kommunal grunn. Biotopvernområdet ligger på statsgrunn.

2 HJEMMELSGRUNNLAG

Den foreslåtte Hallingskarvet nasjonalpark utgjør et stort, egenartet og tilnærmet urørt fjellområde. På denne bakgrunn foreslås området etablert som nasjonalpark i medhold av naturvernloven § 3.

Det foreslåtte Finse biotopvernområde vil binde sammen viktige trekkområder og arealer for villrein og har dermed særlig verdi for viltet. På denne bakgrunn foreslås området etablert som biotopvernområde i medhold av viltloven § 7, 2. ledd.

3 SÆRSKILT OM OMRÅDENES VERNEVERDIER

Vernemotivet for Hallingskarvet er særlig knyttet til følgende:

- bevare et stort, sammenhengende område med få tekniske inngrep,
- sikre de store geologiske og landskapsmessige kvalitetene,
- ta vare på biologiske verdier,
- sikre verdifulle vassdrag, bl.a. flere som er vernet mot kraftutbygging,
- ta vare på kulturminner.

Nasjonalparken omfatter selve Hallingskarvplatået og høyfjellsområdene vestover til og med Vargebreen og Såtedalen, samt Lengjedalen, Ynglesdalen og deler av Raggsteindalen. Hallingskarvet er et svært karakteristisk landskapselement, der flere istider har gitt skarvet sin karakteristiske form. Området viser den geologiske historien, og sammenhengen mellom den geologiske og den biologiske variasjonen er tydelig. Det er registrert områder med særskilte verdier og flere spesielle arter, blant annet truede plantearter som tinderublom og handmarinøkkel.

Hallingskarvet utgjør i dag en integrert del av bruksområdet for villreinen i Nordfjella villreinområde. Området har gode vilkår for fuglearter som er knyttet til bratte stup og bergvegger.

Rundt Hallingskarvet finnes en rekke kulturminner fra helt tilbake til steinaldertiden. Her har det vært bosettinger og stølsdrift, og gamle ferdselsveier går gjennom området. Området bærer preg av å ha vært et godt jaktområde, noe kulturminnene etter jakt og fiske viser.

4 TRUSLER MOT VERNEVERDIENE

De siste ti-årene har det skjedd en utvikling i området innenfor flere felt. Reiselivsrelaterte aktiviteter som for eksempel hyttebygging legger beslag på store arealer opp mot fjellet. Det er etablert flere større arrangementer, som fører med seg økt behov for motorisert ferdsel, og sti- og løypenettet er godt utbygd. Mye av dette kan være negativt for verneverdiene i området. Både planteliv, dyreliv og landskapet kan forringes. Spesielt er villreinen sårbar for forstyrrelser. Den er arealkrevende og trenger store, sammenhengende områder uten vesentlige inngrep.

5 ANDRE INTERESSER

5.1 Friluftsliv

Det er et utbygd nett av stier i området, og skiløypenettet er omfattende. Det meste av aktivitetene er uorganisert, men det er også tilbud om guidete turer. Årlige arrangementer som Skarverennet og Lordemarsjen går gjennom det foreslåtte verneområdet. Det fiskes fra de fleste vatna og jaktes på rein, elg, hare, lirype og fjellrype.

5.2 Landbruk

Høyden over havet har gjort det lite aktuelt med dyrking innenfor området. Det går husdyr, stort sett sau, på beite innenfor hele det foreslåtte verneområdet.

Det er ikke drivverdig barskog innenfor den foreslåtte vernegrensa, men det er noe bjørkeskog, og hogst foregår i Hivjudalsområdet og Ynglesdalen.

5.3 Reiseliv

Reiselivet i Hallingskarv-regionen har lange tradisjoner, og regionen mottar mange besøkende både i vinter- og sommersesongen. Nært opp til det foreslåtte verneområdet ligger flere hoteller, utleiehytter, campinganlegg og private hytter. Det arrangeres guidede fotturer i området, det utøves kiteskiing, og det er noe utleie av hester for rideturer.

5.4 Kraftanlegg

Av vassdragene innenfor den foreslåtte nasjonalparken er kun Sanddalsvatn regulert. Dette er en liten regulering, ca 50 cm høyde, med en demning i den ene enden av vatnet samt ei damluke.

Den foreslåtte nasjonalparken grenser mot Strandavatnet, som er et regulert vatn.

Det går ei kraftlinje mellom Hol og Ulvik som kommer inn i det foreslåtte biotopvernområdet ved Finse.

5.5 Veier, jernbane og motorferdsel

Vinterstid kjøres det opp skiløyper, og det skjer noe frakt av materialer/varer med mer med snøscooter til hytter/bygninger i området.

Ellers er det noe kjøring på vinterføre av hjelpekorpsene, Forsvaret, oppsyn, kraftselskaper og i forbindelse med forskning, bl.a. på jerv og fjellrev.

Den foreslåtte Hallingskarvet nasjonalpark ligger like nord for Bergensbanen, og grensen for verneområdet går noen steder nær Bergensbanen og Rallarvegen. Også det foreslåtte Finse biotopvernområde ligger nær Bergensbanen og Rallarvegen. Deler av biotopvernområdet ligger oppå tunneltaket til Finsetunnelen, som Bergensbanen går gjennom.

6 SAKSBEHANDLING

6.1 Saksgang

Verneforslaget er en oppfølging av St.meld. nr. 62 (1991-92) *Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge* og Stortingets behandling av meldingen, jf Innst. S. nr. 124 (1992-93).

Fylkesmannen i Buskerud har vært ansvarlig for å utarbeide verneforslag og konsekvensutredning. Arbeidet med en verneplan for Hallingskarvet startet formelt med oppstartsmøte i mai 2002, og med oppstartsmelding til berørte grunneiere og etater, lag og foreninger. Samtidig var dette også høring på utredningsprogram for konsekvensutredningen.

Det ble etablert et rådgivende kontaktutvalg med representanter for grunneiere, grendeutvalg, kommuner, fylkeskommuner, Statskog og ulike interessegrupper. Gruppa har hatt ni møter og to dager med befaring. Det har vært arrangert åpne møter på Geilo, Hovet, Aurland og Ulvik.

Mye av arbeidet med verneplanen har dreid seg om å dokumentere verne- og brukerinteressene innenfor vurderingsområdet. Det ble utarbeidet fagrapporter om følgende tema: villrein, kulturminner, geologi, planteliv, dyreliv, landskap, planer og tekniske inngrep, friluftsliv, landbruk og reiseliv.

Fylkesmannen opprettet en nettside om verneplanen. Alle rapporter, samt referater, kart, brev og annen informasjon er lagt ut her.

Konsekvensutredning og verneplan ble sendt på felles lokal og sentral høring i juli 2004. Frist for høringen var 22. oktober 2004 for lokale instanser, og 15. november 2004 for sentrale instanser. Det kom inn 76 uttalelser. Etter at høringen var avsluttet, hadde fylkesmannen møte med det rådgivende kontaktutvalget.

Fylkesmannens tilrådning møtte stor motstand lokalt i Hol, i første rekke på grunn av det foreslåtte landskapsvernområdet. På initiativ fra Direktoratet for naturforvaltning møttes fylkesmannen, Hol kommune og direktoratet for å drøfte mulige kompromisser. Et revidert forslag ble sendt på høring 20. juni 2005 med høringsfrist 20. september 2005. Her var landskapsvernområdet tatt ut, nasjonalparken noe utvidet og det ble foreslått opprettelse av et biotopvernområde ved Finse. Det kom inn 31 skriftlige høringsuttalelser. Kommentarer som gjelder kun for landskapsvernområdet er derfor utelatt fra denne tilrådingen.

Både ved utarbeidelsen av verneforslaget før høringen, og gjennom arbeidet med fylkesmannens tilrådning, har fylkesmannen søkt å sikre de viktigste naturverdiene i planen. Samtidig har det vært lagt vekt på å tilpasse verneforskriften slik at bruk som ikke forringer verneverdiene skal kunne fortsette innenfor verneområdene.

I forbindelse med sluttbehandlingen av saken har Miljøverndepartementet hatt et møte med styreleder i Finse 1222 AS Trygve K. Norman.

6.2 Forholdet til konsekvensvurderinger

6.2.1 Konsekvensutredning

Konsekvensutredning er utført i henhold til forskrift om konsekvensutredninger (Miljøverndepartementet 1999) og rundskriv om konsekvensutredninger etter plan- og bygningsloven (Miljøverndepartementet 2000).

Direktoratet for naturforvaltning har fastsatt utredningsprogrammet og hvilke tema som skal utredes gjennom programmet.

Utredningsarbeidet er gjennomført for kartfestet utredningsområde, som dekker et areal på ca 575 km². I tillegg til et 0-alternativ, der dagens situasjon, med påregnelig utvikling legges til grunn, er det utredet et verneforslagalternativ med nasjonalpark der standard mal for forskrifter ligger til grunn, og et alternativ med kombinasjonen nasjonalpark og landskapsvernområde. Utredningen er delt opp i følgende delutredninger:

- naturmiljø og kulturminner
- friluftsliv, naturopplevelse, jakt og fiske
- landbruk
- reiseliv
- vassdragsutbygging
- veier og motorferdsel

6.2.2 *Merknader til konsekvensutredningen*

Følgende har ikke merknader til konsekvensutredningen, er fornøyd, eller uttaler at utredningsplikten er oppfylt: Oljedirektoratet, Jernbaneverket sentralt og Jernbaneverket Region Vest, Norsk Ornitologisk forening Hordaland, Aurland fjellstyre, Hordaland fylkeskommune, Sogn og Fjordane fylkeskommune, Statens landbruksforvaltning.

Merknader til konsekvensutredning og delrapportene: to enkeltpersoner, Finse 1222 og Hovet og Sudndalen grunneierlag peker på feil i delutredningene knyttet til bl.a. bygninger, areal dyrka mark, stier, saltsteiner, demning og beskrivelse av skiløyper.

Geilo Turistservice mener at de to undersøkelsene det vises til angående ønske om stillhet og ro i forbindelse med reiselivstrendene ikke gir et godt nok grunnlag for å kunne hevde dette.

En enkeltperson og Hovet og Sudndalen grunneierlag mener rapportene er faglig svake og mangelfulle. De peker på at det mangler en utredning av de sosiale konsekvensene for grunneiere som blir fratatt råderetten over egen grunn.

En enkeltperson antyder at det har vært brukt inhabile konsulentfirmaer i utredningen.

Personen mener det ble gjort en grov saksbehandlingsfeil ved at berørte ikke fikk tilsendt de åtte fagrapportene som ble utarbeidet, og at høringen derfor bør utsettes slik at partene kan sette seg inn i saken.

Buskerud, Hordaland og Sogn og Fjordane Bondelag mener konsekvensutredningen gir en god oversikt over status og gjeldende aktiviteter og brukere. Imidlertid er den mangelfull ved at det ofte vises til forvaltningsplan som ennå ikke er utarbeidet.

Hovet og Sudndalen grunneierlag sier at grunneierne ikke er kontaktet i forbindelse med befaringer knyttet til verneplanarbeidet, og de er ikke forespurt om opplysninger om eiendommen. De har videre ikke hatt anledning til å sette seg inn i grunnlagsutredningene som konsekvensutredningen bygger på. Dette er en grov saksbehandlingsfeil som tilsier at høringen må utsettes; grunneierne må få alle dokumentene tilsendt og dokumentene bedre kvalitetssikres.

Østre Hol Tamreinlag sier at utredningen ikke tar for seg konsekvensene for ei framtidig tamreindrift.

Buskerud fylkeskommune, fylkesutvalget mener hensynet til reiselivet ikke er tilfredsstillende vurdert i konsekvensutredningen.

Fylkesmannen ser at det finnes enkelte feil og mangler i utredningene om Hallingskarvet, men mener utredningen som helhet gir et godt bilde av området. Dette bekreftes også av flere av uttalelsene. En utredning av sosiale konsekvenser av verneforslaget ble ikke foreslått da melding om program for konsekvensutredning var ute på høring, og det kom heller ikke forslag om det da. Gjennom utredning av konsekvensene for ulike brukerinteresser mener fylkesmannen virkningene av vern for de ulike brukerne er tilstrekkelig dokumentert.

Ulike firmaer og enkeltpersoner står bak delutredningene, og det ble lagt vekt på at disse skulle være faglig dyktige på sine felt. Oppgaven var å beskrive konsekvensene med utgangspunkt i de enkelte verne- og brukerinteressene.

Det er gitt informasjon til grunneierne gjennom brev og åpne møter. Brev ble sendt berørte grunneiere samt etater, lag og foreninger i forbindelse med oppstart, midtveis i planprosessen og da verneforslag og konsekvensutredning ble sendt på høring. De åtte delutredningene som ble utarbeidet, ble grundig gjennomgått av kontaktutvalget. De ble ikke sendt ut til alle parter, men de ble lagt ut på internett og sendt til aktuelle kommuner og bibliotek. De er videre sendt til alle som tok kontakt og ba om det. Hovedinnholdet fra rapportene er tatt inn i konsekvensutredningen. Fylkesmannen mener dette dekker informasjonsbehovet, og mener kravene til saksbehandling for konsekvensutredning er oppfylt.

DN viser til at informasjonen som er brukt som grunnlag for konsekvensutredningsarbeidet er innhentet fra Hol, Ulvik og Aurland kommuner. Ellers har også en rekke andre etater, organisasjoner og enkeltpersoner bidratt med opplysninger. Om det skulle forekomme feil i rapportene er dette beklagelig, men DN ser ikke at det skal ha noen særskilte følger for konklusjonene i utredningene. De tematiske rapportene danner et godt grunnlag for konsekvensutredningen. Disse er ikke vanlig å sende ut til høringsinstansene, men de er oppsummert i høringsdokumentet, og er tilgjengelige på fylkesmannens nettsider, samt at de kan fås tilsendt ved henvendelse til fylkesmannen.

Når det gjelder temaet tamreindrift, var ikke dette et innkommet foreslått tema til meldingen. Konsekvensutredningene skal omtale eksisterende og konkrete planlagte tiltak, og utredninger for tamreindrift som en mulig framtidig næring anses ikke å falle inn under dette kravet. Dette gjelder også for sosiale konsekvenser.

Avbøtende tiltak foreslås gjennomført i forslaget til verneforskrift for de foreslåtte verneområdene.

DN mener konsekvensutredningen for forslaget til Hallingskarvet nasjonalpark sammen med foreliggende kunnskap og merknader som er framkommet gjennom høringa, tilfredsstillende fastsatt utredningsprogram og plan- og bygningslovens krav til konsekvensutredninger. Det anses ikke nødvendig med oppfølgende undersøkinger.

DN konkluderer derfor med at utredningsplikta for verneplan for Hallingskarvet er oppfylt, jf plan- og bygningslovens § 33-6.

6.2.3 Miljøverndepartementets kommentarer

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratets konklusjon når det gjelder konsekvensutredningen. Departementet viser til at verneplanen for øvrig er utredet i henhold til forvaltningslovens og naturvernlovens bestemmelser. Gjennom høringen er ulike interesser bredt belyst og vurdert. Det er ikke avdekket konsekvenser som krever ytterligere utredninger av samfunnsinteresser så som næringsvirksomhet, i samsvar med Utredningsinstruksen pkt. 2.3.2. Avveining mellom bruk og vern har imidlertid ført til endringer i vernebestemmelser og i avgrensning av de foreslåtte verneområdene. Således er verneforslaget tilpasset bl.a. næringsinteressene i området.

6.3 Områdenes planstatus

6.3.1 Forholdet til kommunale planer

En felles kommunedelplan for Nordfjella/Hardangervidda villreinområde gjelder seks berørte kommuner i Buskerud, Hordaland og Sogn og Fjordane fylker med formål å sikre villreinstammen tilfredsstillende levekår. Kommunedelplanen gjelder et langt større område enn det som foreslås vernet.

Alt areal innenfor det som er foreslått vernet er landbruks-, natur- og friluftsområde (LNF) i gjeldende kommuneplaner for de tre kommunene.

I Ulvik herad grenser planen til to reguleringsplaner. Dette er reguleringsplanene for Finse tettsted og for Finse-Lågheller. Formålet med reguleringsplanen for Finse-Lågheller er særlig å sikre mulighet for utveksling av villrein mellom beiteområdene på nord- og sørsiden av Bergensbanen.

6.3.2 Verneplan for vassdrag

Fire vassdrag innenfor det foreslåtte verneområdet er vernet i Verneplan for vassdrag. Dette er Flåmsvassdraget, Skarvåne, Hivjuåne og Grytåa (Lengjedalsvassdraget).

7 VIKTIGE ENDRINGER UNDER SAKSBEHANDLINGEN

7.1 Verneform og avgrensning

Utgangspunktet var et forslag om opprettelse av en nasjonalpark og et landskapsvernområde. Det viste seg imidlertid å være stor motstand mot forslaget om landskapsvernområde i Hol kommune ved høringen. Etter et møte mellom Hol kommune, Fylkesmannen i Buskerud og Direktoratet for naturforvaltning ble det utarbeidet et revidert verneforslag der nasjonalparken var noe utvidet samtidig som forslaget om landskapsvernområde var frafalt.

Nasjonalparkgrensen ble trukket mot foten av Skarvet, mer ned mot Byrkjedalen, og det ble gjort noen endringer i området mot Haugastøl. Det nye verneforslaget inneholdt også et biotopvernområde etter viltloven ved Finse. Bakgrunnen for forslaget om biotopvernområde var behovet for å få sikret areal for villreinen, samtidig som det går store kraftlinjer gjennom området.

7.2 Forskrift

Det ble gjort flere tilpasninger i forskriften for nasjonalparken mellom de to høringene. De viktigste endringene er følgende:

- Det er åpnet for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til motorferdsel i forbindelse med fiske og fiskekultivering.
- Forskriftens bestemmelse om organisert ferdsel og tradisjonell turvirksomhet er endret og tilpasset ny mal. Restriksjoner på organisert ferdsel er tatt inn for å sikre en dialog mellom brukere og forvaltning og gi forvaltningsmyndigheten mulighet til å styre uheldig ferdsel slik at det ikke oppstår konflikter i forhold til dyreliv, sårbar natur og kulturminner. Det vil innenfor rammene av verneforskriften være mulig å drive med ulike reiselivsrelaterte aktiviteter som guiding, fjellføring og annen organisert turvirksomhet. Dette uavhengig av om virksomheten er kommersiell eller ikke-kommersiell. Det avgjørende er virksomhetens virkning på naturmiljøet.
- Det er åpnet for at det kan søkes om oppsetting av master for elektroniske bjeller på sau.

8 FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Etter delegering fra Miljøverndepartementet av 25. august 1998, har Direktoratet for naturforvaltning myndighet til å bestemme hvem som skal være forvaltningsmyndighet for

verneområder i Norge. Direktoratet er innstilt på at fylkesmennene i Buskerud, Hordaland og Sogn og Fjordane blir forvaltningsmyndighet for Hallingskarvet nasjonalpark og Finse biotopvernområde.

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratet og viser til at utgifter til vern og forvaltning av verneområdene, herunder oppsyn og kostnader ved eventuelle nye erstatningsregler, vil skje innenfor Miljøverndepartementets til enhver tid gjeldende budsjettrammer. Det vises for øvrig til kapitlet "Forvaltning av verneområdene".

9 MERKNADER TIL VERNEFORSLAGET

9.1 Høringen

Verneplan for Hallingskarvet har vært sendt på høring til berørte grunneiere, kommuner, fylkeskommuner, samt til følgende instanser:

Statens landbruksforvaltning, Kommunenes sentralforbund, Forsvarsbygg, Oljedirektoratet, Statens Kartverk, Statens navnekonsulenter for Østlandet og Agderfylkene, Riksantikvaren, Bergvesenet, Norges Geologiske Undersøkelser, NSB hovedadm., Jernbaneverket, Avinor AS, Luftfartstilsynet, Vegdirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog, Norges Bondelag, Norges Skogeierforbund, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norskog, Norges Fjellstyresamband, Norges Luftsportsforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, Verdens Naturfond, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Prosessindustriens landsforbund, Reiselivsbedriftenes landsforening, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Villreinrådet i Norge, Norsk Biologforening, Sabima, Skogforsk, Norsk institutt for naturforskning, Universitetet i Oslo, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage - Oslo, Universitetet i Bergen, Norges Landbrukshøgskole, Hardangervidda villreinutval, Villreinnemnda for Hardangervidda, Hardangervidda fjelloppsyn, Statens naturoppsyn – Hardangervidda, Villreinnemnda for Nordfjella, Villreinutvalget for Nordfjella, DNT Oslo/Akershus, NVE Region Sør, Norges Kite Forbund, Buskerud fylkeslandbruksstyre, Viken Skogeierforening, Buskerud Bondelag, Buskerud Bonde- og Småbrukarlag, Naturvernforbundet i Buskerud, Buskerud Natur og Ungdom, Forum for natur og friluftsliv – Buskerud, Drammen og Oplands Turistforening, Ringerike Turistforening, Buskerud botaniske forening, Norsk Ornitologisk Forening avd. Buskerud, Buskerud Orienteringskrets, Buskerud Skikrets, Norges Jeger- og Fiskerforbund - Buskerud, Forsvarets Distriktsingeniør Oppland, EB NETT AS, Drammen Teleområde, Statens vegvesen – Buskerud, E-CO Vannkraft as, Hol lensmannskontor, Destinasjon Geilo, Hovet og Sudndalen grunneierlag, Holet og Moen grunneierlag, Hol Vestre grunneierlag, Grunneierlaget for villreinvalid i Hols del av Nordfjella, Hol viltneimnd, Hol småfelag, Geilo småfelag, Hol sankestyre og Geilo småfes sankelag, Østre Hol sankelag, Haugastøl Vel, Hovdelia Vel, Hovdestøylen Vel, Haugastøl og Ustaoset grendeutvalg, Kvisla grendeutvalg, Holet grendeutvalg, Hovet grendeutvalg, Sudndalen grendeutvalg, Geilo tettstadutval, Hol Bondelag, Hol Bonde- og Småbrukarlag, Hol skogeierlag, Geilo idrettslag, Hol idrettsråd, Geilo jeger- og fiskerforening, Haugastøl jeger- og fiskerforening, Geilo/Ustaoset løypeområde, Haugastøl løypeområde, Sudndalen skileiklag, Østre Hol jeger- og fiskeforening, Geilo Røde Kors Hjelpekorps, Hovet og Hol Røde Kors Hjelpekorps, Naturvernforbundet i Hol, Norsk Ornitologisk forening, Ustaosets Vel, Øystre Hol Tamreinlag, Øvre Hallingdal steinklubb,

Hallingskarvet kiteklubb, Hordaland fylkeslandbruksstyre, Bergen Turlag, Haugesund Turistforening, Hordaland Bonde- og Småbrukarlag, Hordaland Bondelag, Hordaland Skikrets, Hordaland Orienteringskrets, Hordaland og Bergen Reiselivsråd, Natur og Ungdom - Vestlandet krins, Naturvernforbundet i Hordaland, Norsk Ornitologisk Forening – Hordaland, Norges Jeger og fiskeforbund – Hordaland, Norsk Botanisk Forening - Vestlandsavd., Skogeigarlaget Vest, NVE Region Vest, Jernbaneverket - Region Vest, NSB BA Eiendom – Bergen, Statens Vegvesen – Hordaland, Ulvik viltneimnd, Ulvik bondelag, Ulvik bonde- og småbrukarlag, Ulvik sankelag, Finse Forum, Alpine Research Center - Finse (tidl. høgfjellsøkologisk forskingsstasjon Finse), Finse Eiendom AS, Finse hytteforening, Finse 1222 AS, DNT Finsehytta, Rallarmuseet, Finse Skilag, Finse Vann- og Avløpsselskap AS, Fylkeslandbruksstyret i Sogn og Fjordane, Forsvarets bygningsteneste - region Sør- og Vestlandet, Forum for natur og friluftsliv, Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane, Norges Vassdrags- og energiverk NVE Region Vest, Sogn og Fjordane Energiverk AS, Sogn og Fjordane Bondelag, Sogn og Fjordane Bonde- og Småbrukarlag, Sogn og Fjordane Jeger- og Fiskerforbund, Sogn og Fjordane Natur og Ungdom, Sogn og Fjordane O-krins, Sogn og Fjordane Reiselivsråd, Sogn og Fjordane Røde Kors Hjelpekors, Sogn og Fjordane Sau- og geitalslag, Sogn og Fjordane Turlag, Studieforbundet natur og miljø Sogn og Fjordane, Sogn lokallag av NOF, Sognekraft A/S, Statkraft Region Midt-Norge, Statskog SF Vestlandet, Vestlandsforskning, Aurland grunneigarlag, Aurland Jakt- og fiskelag, Aurland Bondelag, Aurland Bonde- og Småbrukarlag, Aurland Turlag, Aurland og Lærdal Reiselivslag.

9.2 Generelle merknader

Både fylkeskommunene (Buskerud, Hordaland og Sogn og Fjordane) og kommunene Hol og Ulvik slutter seg til vern av Hallingskarvet etter naturvernloven. Aurland kommune mener at ivaretagelse av området etter plan- og bygningsloven bør være tilstrekkelig.

Følgende er positive til fylkesmannens forslag i første høringsrunde (som gjaldt vern som nasjonalpark og landskapsvernområde), støtter forslaget eller har ingen merknader: Oljedirektoratet, Statens landbruksforvaltning, Norsk Ornitologisk forening Hordaland, Aurland fjellstyre, Hol Vestre Grunneierlag, Haugastøl Jeger- og fiskerforening, Fylkeslandbruksstyret i Sogn og Fjordane, Stiftinga Rallarmuseet Finse, Hovdelia Vel, Finse 1222, Finse Skilag, Buskerud, Hordaland og Sogn og Fjordane fylkeslag av Norges Jeger og Fiskerforbund, Forum for Natur og Friluftsliv – Buskerud, Bergen Turlag, Finse Vann og Avløpsselskap AS, Haugastøl Vel, Nordfjella Villreinnemnd, Hordaland fylkeskommune, Norges Landbrukshøgskole, Sogn og Fjordane fylkeskommune, Norges jeger- og Fiskerforbund, Norges fjellstyresamband, Friluftslivets fellesorganisasjon, Den Norske Turistforening, Ulvik herad, Norges naturvernforbund, Naturvernforbundet i Hordaland og fem enkeltpersoner.

Følgende uttaler seg bare om nasjonalparken, og er positive til fylkesmannens forslag til nasjonalpark: Hol fjellstyre, Statskog SE, Østre Hol Jeger- og Fiskerforening.

Følgende er positive til fylkesmannens forslag til nasjonalpark, men avviser opprettelse av landskapsvernområde: Buskerud fylkeslandbruksstyre, Hol kommune, Geilo idrettslag, Grendelaga i Hol kommune, Ustaosets Vel, Buskerud fylkeskommune.

Følgende kan godta nasjonalparken, eventuelt kun på statsgrunn eller maksimalt 300 km², men avviser landskapsvernområdet: Buskerud, Hordaland og Sogn og Fjordane Bondelag, Reiselivsbedriftenes Landsforbund, Hovet og Sudndalen grunneierlag og tre enkeltpersoner.

Følgende er negative til landskapsvernområdet: Norges Bondelag og Norges Skogeierforbund, Østre Hol Tamreinlag og to enkeltpersoner.

Tre enkeltpersoner er negative til verneplanen. Ulvik Bonde- og Småbrukarlag er enig i at området må vernes for ettertida, men støtter ikke vern som nasjonalpark.

Buskerud fylkeskommune mener det er viktig med vern av spesielle og sårbare områder, og at det er viktig å kombinere dette med fokus på en næringsutvikling som gjør det mulig å livnære seg i distriktene.

En enkeltperson mener at det er viktigere at økosystemet blir vernet gjennom en bærekraftig utvikling, enn hvilket vern som velges. Han sier at med nesten 1500 nye hytter under planlegging på Geilo er det imidlertid naturlig at en vurderer strengere vern enn plan- og bygningsloven for å sikre det unike fjelløkosystemet for fremtiden.

Direktoratet for naturforvaltning (DN) viser til at hovedmotivet for å opprette nasjonalparker er å forhindre inngrep i store, urørte naturområder og verne om landskap med planter, dyreliv, natur- og/eller kulturminner, og det er ønskelig at f. eks. en driftsform skal kunne fortsette slik at landskapsbildet opprettholdes.

DN viser til at mange er generelt fornøyde med forslaget til vern av Hallingskarvet. Flere har kommet med innspill til grensejusteringer og endringer i forskriftene. Dette kommenteres tematisk nedenfor.

9.2.1 *Hjemmelsgrunnlag*

Hovet og Sudndalen grunneierlag, Buskerud, Hordaland og Sogn og Fjordane Bondelag og Reiselivsbedriftenes Landsforbund påpeker at området er utvidet i forhold til forutsetningene i St.meld. nr. 62 (1991-92), som sa ca. 300 km². De mener fylkesmannen ikke har hjemmel for å fremme et verneforslag som går ut over dette.

Bondelaget i Buskerud, Hordaland og Sogn og Fjordane mener verneforslaget inneholder så stor andel privat grunn at det ikke kan være tillatt.

Bondelaget og Skogeierforbundet aksepterer ikke vern på privat grunn før erstatningsbestemmelsene for nasjonalparker og landskapsvernområder er på plass.

To enkeltpersoner mener det er mangelfullt at det ikke er nevnt om det gis erstatning i form av penger for tapt næringsinntekt/næringsutvikling.

Fylkesmannen mener St.meld. nr 62 (1991–92) Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge ikke legger konkrete føringer på arealet for området. Stortingsmeldingen forutsetter at utforming av verneforslaget blir avklart gjennom den ordinære saksbehandlingen, der økt kunnskap om området ville gi et bedre grunnlag for vurderingen. Fylkesmannens oppgave er å fremme et verneforslag som omfatter verneverdige arealer i Hallingskarvområdet. Formålet med vern skal være å sikre naturtyper og arter, landskapsverdier og områder for friluftsliv. Dersom vernegrensa skulle bli trukket slik at kun selve plataet og høyfjellsområdene vestover ble vernet, vil svært mange viktige verne kvaliteter gå ut av forslaget. Et slikt forslag vil fylkesmannen ikke kunne tilrå. Da stortingsmeldingen ble utarbeidet og behandlet, var ikke arealer i Ulvik eller Aurland kommuner med i vurderingen. Fylkesmannen mener at verneforslaget som legges frem, er innenfor den rammen som er gitt fra Stortinget.

Hallingskarvet nasjonalpark ble opprinnelig foreslått med 46,6 % privat grunn. Fylkesmannen vil vise til Hardangervidda nasjonalpark der 52 % er privat grunn, og der har Høyesterett stadfestet vernevedtaket. Fylkesmannen mener derfor at forslaget for Hallingskarvet ligger innenfor rettspraksis. Det må også understrekes at det meste av statsgrunnen i verneforslaget er høyereliggende, lavproduktive områder, og uten de tilgrensende private arealene ville store naturverdier utgå, og nasjonalparken ville ikke vært dekkende for Hallingskarv-regionen.

Medlemmer i kontaktutvalget har i etterkant av fylkesmannens tilrådning kommet med en tilleggssuttalelse. De viser bl.a. til at arealet som er foreslått er mye større enn det som ligger i innstillingen til St.meld. nr. 62 (1991-92). De viser til at Hol kommune alltid har vært positiv til opprettelse av nasjonalparken, under forutsetning av at det ikke blir landskapsvernområde. De har også sagt seg villige til å utvide nasjonalparkarealet for å unngå landskapsvernområdet.

DN viser til at etter naturvernloven § 3 kan arealer av statens grunn legges ut som nasjonalpark. Bestemmelsen sier også at grunn som er av samme art som ikke er i statens eie, og som ligger i eller grenser inntil statsgrunn, kan legges ut som nasjonalpark *sammen med* statens grunn. Det vises også til Høyesteretts avgjørelse i 1986 om hjemmelsgrunnlaget for å opprette Hardangervidda nasjonalpark. Utredningene i forbindelse med verneplanen viser at området godt kvalifiserer til å bli lagt ut som nasjonalpark, og det formelle grunnlaget for vern av Hallingskarvet foreligger. DN vil påpeke at naturvernloven ikke hjemler ekspropriasjon av grunn eller rettigheter utover de bruksrestriksjoner verneforskriften gir. Det vises også til at Ulvik herad ønsket en utvidelse av nasjonalparken ut over vurderingsområdet inn i deres kommune.

DN viser imidlertid til uttalelsene fra noen av medlemmene i kontaktutvalget og møtet med Hol kommune. Under møtet ble det sagt at kommunen/kontaktutvalget kunne akseptere større andel privat grunn i nasjonalparken dersom landskapsvernområdet ble fjernet. Etter dette møtet ble det satt i gang arbeid med å justere noen av grensene for å utvide nasjonalparken og å ta landskapsvernområdet ut av planen. Dette har ført til at det statlige arealet av nasjonalparken nå utgjør 49 %.

I NOU 2004:28 om bevaring av natur, landskap og biologisk mangfold er det foreslått nye erstatningsregler. Direktoratet viser i den forbindelse til St.prp. nr. 1 (2003-2004) for Miljøverndepartementet og brev av 22. desember 2005 fra Miljøverndepartementet, der det fremgår at en eventuell innføring av ny erstatningsordning for nasjonalparker og landskapsvernområder vil gjelde for alle verneområder der fristen for å kreve erstatning ikke er gått ut 1. januar 2002. I disse tilfellene skal det gis fristutsettelse til 31. desember 2007, jfr. naturvernloven § 20b. Fristutsettelsen gjelder dermed også verneplanen for Hallingskarvet.

9.2.2 *Medvirkning og saksgang*

Hovet og Sudndalen grunneierlag peker på at synspunkter fra de lokale representantene i kontaktutvalget ikke har blitt tatt på alvor. Både i kontaktutvalget og i åpne møter har motstanden mot verneplanen vært stor uten at det har blitt gjort nevneverdige endringer. En enkeltperson sier at det rådgivende kontaktutvalget føles å ha ført en lukket prosess og viser til at referater ikke er lett tilgjengelige. Personen mener fylkesmannen og Direktoratet for naturforvaltning hadde bestemt konklusjonene før konsekvensutredningen var påbegynt. En enkeltperson påpeker at en stor gruppe brukere i liten grad har blitt informert og hørt i verneprosessen,- de mange friluftsfolk, jegere, fiskere og hytteiere i nærområdet. Det er

nesten bare de som har økonomisk interesse i området som har vært representert og kommet til orde i verneprosessen.

Fylkesmannen vil understreke at verneplanarbeidet har vært en åpen prosess der konklusjonene har kommet underveis. Referater fra kontaktutvalget ble sendt til medlemmene i utvalget, og det har vært en forutsetning fra fylkesmannens side at representantene i kontaktutvalget drøftet planen med "sine" folk gjennom prosessen. Referatene fra møtene er lagt ut på fylkesmannens internettside om Hallingskarvet. Det var kontakt med Hol kommune om fylkesmannens forslag til avgrensning, men fylkesmannen mener ikke dette kan tolkes som forhandlinger over hodet på grunneier.

Fylkesmannen innser at informasjonen til andre interessenter enn grunneiere, for eksempel til hyttefolk like utenfor vurderingsområdet, kunne vært bedre. Det ble annonsert oppstart og høring i en rekke aviser, men det ble ikke sendt brev til andre enkeltpersoner enn berørte grunneiere. Noe informasjon er også spredd via ulike lag og foreninger.

DN støtter fylkesmannens kommentarer og vil påpeke at saksbehandlingsreglene i naturvernloven er fulgt. Et verneområde skal ta vare på verdiene i et område, og dette skal ligge til grunn for utformingen av verneforskrifter. Dette må vurderes opp mot innkomne innspill og ønsker fra høringsinstansene for området. DN mener de foreslåtte forskriftene godt tar vare på områdets verneverdier samtidig som de ikke legger vesentlige hindringer for landbruksvirksomheten.

9.2.3 *Miljøverndepartementets kommentarer*

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratets tilrådning knyttet til avsnittet "Generelle merknader" og viser til at en eventuell innføring av ny erstatningsordning for nasjonalparker og landskapsvernområder også vil gjelde for områder der vernevedtak allerede er fattet, men der fristen for krav om erstatning ennå ikke er gått ut. Dette innebærer i så fall at en slik overgangsordning også vil omfatte nasjonalparken som inngår i Verneplan for Hallingskarvet.

9.3 Merknader til verneform og avgrensning

Nasjonalparken

9.3.1 *Den sørøstlige delen av Hallingskarvet*

Hovdelia Vel, Bergen Turlag, Naturvernforbundet i Hordaland, Norges Landbrukshøgskole, Forum for Natur og Friluftsliv – Buskerud, Friluftslivets fellesorganisasjon, Den Norske Turistforening, Naturvernforbundet i Hordaland og tre enkeltpersoner er opptatt av den delen av vurderingsområdet sør for Hallingskarvet som er tatt ut av planen. De mener det arealet, eller en del av det bør vernes som landskapsvernområde. De peker på store verneverdier i området, og at det er under stort press pga. økt hyttebygging og økt tilrettelegging. En enkeltperson mener grensa for nasjonalparken bør ligge på høyde 12-1300 meter fra Tvergastein – Djuptjørn – Bjødnabunutane, slik at aktivitet knytta til stølen Raggen kan iverksettes.

Fylkesmannen trakk etter grundig vurdering et areal på om lag 80 km² sørøst i vurderingsområdet ut av verneforslaget. Fylkesmannen er enig i at området har verdier som kvalifiserer for vern, og at det ville vært en berikelse for verneområdet om dette var

innlemmet. Imidlertid er det en rekke tekniske inngrep og stor menneskelig aktivitet i området her. Grensa i forslaget er trukket slik at flesteparten av bygningene i den sørøstre delen blir liggende utenfor grensa, og slik at de preparerte skiløypene kommer utenfor.

På strekningen fra Djuptjørn og vestover går fylkesmannens forslag opp under brattkanten av Hallingskarvet. Stølen Raggen ligger dermed utenfor verneområdet.

DN støtter fylkesmannens vurderinger og forslag til vernegrenser.

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratets tilrådning.

9.3.2 *Raggsteindalen, Ynglesdalen, Skarvåi*

Hovet og Sudndalen grunneierlag foreslår en reduksjon i nasjonalparken på nordsiden av Skarvet, der nedre del av Raggsteindalen og Ynglesdalen er tatt ut.

En enkeltperson foreslår også en reduksjon i dette området ved å flytte grensa for nasjonalparken opp til kote 1400 i Raggsteindalen.

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE) ønsker at grensa for nasjonalparken trekkes 2 meter over høyeste regulerte vannstand, fordi regulanten fra tid til annen må utføre erosjonssikringstiltak i standsonen.

Tre enkeltpersoner og Hovet og Sudndalen grunneierlag foreslår å justere grensa slik at en nyrestaurert steinbu/hytte like i grensa blir liggende utenfor. I tillegg menes det at odden utenfor stølsvollen bør holdes utenfor.

Forum for Natur og Friluftsliv – Buskerud (FNF), Naturvernforbundet i Hordaland og Norges Naturvernforbund mener at hele Skarvåi bør innlemmes i nasjonalparken. FNF, Naturvernforbundet og DNT har også gjort dette i forbindelse med den andre høringsrunden.

Forum for Natur og Friluftsliv – Buskerud (FNF) har også etter høringsrundene, i brev av 15. desember 2005 og 7. juni 2006, gjort ønsket om at Skarvåi med Skarvåifossen og omkringliggende nedbørsfelt ned til utoaset i Vierbotnvatnet blir innlemmet i nasjonalparken.

Fylkesmannen viser til at området Ynglesdalen – Raggsteindalen har store verneverdier, særlig knyttet til dyreliv og landskap. Villreinflokker på noen hundre dyr har besøkt Raggsteindalen og Ynglesdalen de siste årene. Der er store våtmarksarealer som er viktige for våtmarksfugl. Dette er den lavest liggende delen av nasjonalparken, noe som er med på å øke det biologiske mangfoldet betraktelig. Fylkesmannen mener det er svært viktig å ha med i nasjonalparken hele Ynglesdalen og landskapsrommet rundt.

Fylkesmannen har forståelse for at NVE fra tid til annen må gjøre tiltak i strandsonen langs Strandavatnet. Likevel mener fylkesmannen at grensa bør følge strandlinja, men foreslår at det tas inn et punkt i forskriften om at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendige erosjonssikringstiltak i strandsonen.

Når det gjelder hytta på Lein-eiendommen, er fylkesmannen enig i at det kan være en fordel å trekke ut hytter som ligger like i kanten av verneområdet, dersom ikke viktige verdier vil gå tapt. Den nyrestaurerte steinhytta ligger ikke inne på noe offentlig kart, men ut ifra beskrivelse fylkesmannen har fått fra Hol kommune, ligger hytta 50-100 meter utenfor grensa i verneforslaget. På den bakgrunn mener fylkesmannen at grensa i høringsforslaget bør beholdes.

Fylkesmannen er enig i at Skarvåi og landskapet rundt kvalifiserer for vern som nasjonalpark. Dette er en del av et areal som ble tatt ut av høringsforslaget fordi det ligger i tilknytning til tyngre tekniske inngrep. Fylkesmannen sier også at det har vært vanskelig å få med det som er verneverdig innenfor de arealrammene som finnes, særlig med tanke på fordelingen av andel statsgrunn og privat grunn. Det arealet som her foreslås tatt inn er privat. I fylkesmannens forslag er det om lag 49 % statsgrunn og 51 % privat/kommunal grunn, og det er derfor vanskelig å foreslå mer privat grunn inn i nasjonalparken innenfor gjeldende naturvernlov.

DN støtter fylkesmannens vurderinger. Når det gjelder grensene rundt regulerte vassdrag, legges disse til høyeste regulerte vannstand. Dette skal ikke være til hinder for nødvendige erosjonssikringstiltak.

Miljøverndepartementet viser til anmodningen fra Forum for Natur og Friluftsliv – Buskerud (FNF) om å innlemme Skarvåi med Skarvåifossen i nasjonalparken. Departementet viser til at arealet ikke har vært med i de verneforslagene som var på høring. Det er derfor ikke aktuelt å innlemme dette arealet i det foreslåtte verneområdet.

Miljøverndepartementet slutter seg for øvrig til direktoratets tilrådning.

9.3.3 *Aurland kommune og Bakkehellertunga*

En enkeltperson mener at områdene vest og nord for Vargevatn, Aurland vestfjell, bør inkluderes i verneområdet.

Aurland kommune sier at området i kommunen er ivaretatt ved ”Felles kommunedelplan for villrein”, og mener prinsipielt at det er tilfredsstillende.

D/L Urevassbotn og Hovet og Sudndalen grunneierlag mener at Bakkehellertunga bør tas ut av planen. D/L Urevassbotn er opptatt av muligheten for vedlikehold av de tre hyttene de har innenfor verneforslaget, og mener dagens forvaltning er god.

Forum for Natur og Friluftsliv – Buskerud, Naturvernforbundet i Hordaland og Norges Naturvernforbund mener at vassdraget mellom Geiteryggvannet og Vestredalstjøna bør danne nasjonalparkgrense.

Fylkesmannen sier at landskapsmessig danner Store Vargevatn en naturlig grense for Hallingskarv-massivet, og fylkesmannen vurderer det som lite aktuelt å trekke nasjonalparken lenger vestover. Den delen som foreslås vernet i Aurland kommune, hører imidlertid absolutt med til landskapet rundt Hallingskarvet. At området er sikret via annet planverk, gjør det ikke mindre aktuelt for vern. For fylkesmannen har det viktigste spørsmålet vært om området har verdier som kvalifiserer for vern etter naturvernloven.

Fylkesmannen mener Bakkehellertunga er et sentralt område å ha med i nasjonalparken, området er viktig for villreinen. D/L Urevassbotn er i sin høringsuttalelse inne på at de har forvaltet området omtrent som en nasjonalpark, og fylkesmannen kan ikke se at det er store konflikter knyttet til dette arealet. De tre hyttene som deleierlaget har innenfor verneforslaget, skal kunne vedlikeholdes, og det er åpnet for at det kan gis tillatelse til motorisert ferdsel for frakt av materialer i den forbindelse.

Ved Vestredalstjøna var bakgrunnen for fylkesmannens forslag et ønske om å trekke grensa litt lenger unna Geitrygghytta. Dette på grunn av omfattende aktivitet knyttet til hytta. Vestredalstjøna er regulert, og fylkesmannen ønsket også å redusere slike inngrep i nasjonalparken. Det foreslås derfor å beholde grenselinja fra høringen.

DN støtter fylkesmannens kommentarer og vurderinger.

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratets tilrådning.

9.3.4 *Langs Bergensbanen*

Beitebrukere i Finseområdet påpeker at stølene Oksabotn og Torbjørnstølen ligger nær grensa, og at disse bør ligge utenfor planen.

Statskog SF sier i første høringsrunde at det bør vurderes å endre status fra nasjonalpark til landskapsvernområde for området nær Finse pga de store inngrepene der, i første rekke kraftledninger.

NSB Eiendom påpeker at planforslaget ligger nær jernbanestasjon og –linje, og legger til grunn at det ikke er ment å berøre togdriften eller skjøtselen av sporlinjen, stasjonsarealene og øvrige fysiske jernbaneinstallasjoner.

Jernbanelinjen viser til at deres hovedinteresser er knyttet til nødvendig utbedring og vedlikehold av jernbanelinje med tilhørende anlegg, herunder snøskjermer og høyspentledning i nærheten av sporet. Jernbanelinjen er usikker på om deres kraftlinjer er inkludert i det foreslåtte verneområdet. I den grad Jernbanelinjen anlegg faller innenfor verneområdene, er Jernbanelinjen avhengig av motorisert ferdsel i forbindelse med bl.a. vedlikehold. Det foreslås at motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av eksisterende kraftanlegg listes under forskriftens ”ikke til hinder for” i stedet for under ”kan gi tillatelse til”. Som et minimum forutsetter Jernbanelinjen at prosedyrene for tillatelse til motorferdsel i forbindelse med slike gjøremål gjøres enkle og praktiske.

Nyset-Bjørnabu sameie påpeker at langs Bergensbanen, ved Hestebotnvatnet ligger kraftledningen muligens innenfor grensa. Nyset-Bjørnabu sameie sier også i begge høringsrundene at de ønsker vernegrensa justert for nederste del av Grytåelva, der det er aktuelt med et minikraftverk. De viser til at Hol kommune har sagt at småkraftverk skal prioriteres. Beregninger av potensialet er vedlagt uttalelsen. Med den utvidelsen av nasjonalparken som nå foreslås, er 90 % av sameiets areal inntatt i nasjonalparken, og det synes derfor rimelig å få dette kompensert med en grensejustering.

Hol kommune støtter denne henvendelsen fra Nyset/Bjørnabu sameie.

Fylkesmannen viser til at Grytåni ligger i Lengjedalsvassdraget som er vernet mot kraftutbygging gjennom verneplan IV. Ovenfor jernbanen og Rallarvegen er det i dette området ikke tyngre tekniske inngrep; der er kun noen få jakt- og fiskehytter, og det er ønske om å bevare området nord for jernbanen så urørt som mulig. Lengjedalsområdet har store verdier landskapsmessig, og der er et rikt og variert planteliv. De siste årene har reinflokker stadig besøkt Lengjedalen. Fylkesmannen ser dette vassdraget som en viktig del av nasjonalparken, og ønsker ikke å foreslå reduksjon her.

Langs Bergensbanen ligger både Oksabotnstølen og Torbjørnstølen utenfor nasjonalparken. Kraftledningene ligger akkurat på grensa et stykke her, og fylkesmannen har derfor justert grensa litt nordover slik at kraftledningene klart kommer utenfor.

Ved grensedragningen ble det forsøkt lagt vekt på å unngå tekniske inngrep langs jernbanelinja.

Rundt Finse er det kraftledninger, serveringshytta Klemsbu, flere merka stier og løyper innenfor og i tillegg flere arrangementer, som startsted for Skarverennet og treningsleir for Røde Kors redningskorps. Gjennom å ta inn mulighet for dispensasjoner i forskriften, mener

fylkesmannen det er tatt høyde for at disse brukerinteressene kan ivaretas innenfor rammen av nasjonalparken.

DN viser til kommentarer nedenfor når det gjelder området rundt Finse og biotopvernområde, men støtter for øvrig fylkesmannens vurderinger om ovenstående.

Miljøverndepartementet har fått opplyst fra DN at det ikke er anlegg for Jernbaneverket innenfor de foreslåtte verneområdene. Rallarvegen faller utenfor verneområdene. Vernet har ingen konsekvenser for Finsetunnelen, som går under deler av biotopvernområdet. Departementet legger til grunn at de nøyaktige grensene for både nasjonalparken og biotopvernområdet trekkes på en slik måte at eksisterende anlegg for Jernbaneverket, som jernbanelinje, kraftanlegg og snøskjermer, faller utenfor verneområdene. For å imøtekomme et eventuelt behov for oppsetting av nye snøskjermer i området ved Finse, går departementet inn for at det i forskriften for biotopvernområdet tas inn bestemmelser om at det kan gis tillatelse til oppsetting av snøskjermer og tilhørende motorferdsel. Følgende nye bestemmelser tas inn i forskriften for biotopvernområdet:

- § 3 pkt. 1.3. – ”oppsetjing av snøskjermer for Jernbaneverkets behov”

- § 3 pkt. 3.3. – ”naudsynt bruk av motorkøyrety for Jernbaneverket i samband med oppsetjing og vedlikehald av snøskjermer

Departementet mener det er ønskelig at forvaltningsmyndigheten har oversikt over den motoriserte bruken som skjer i verneområdene, og går derfor inn for at Jernbaneverkets motorferdsel i ovennevnte tilfelle skal skje etter søknad. Departementet viser imidlertid til at dispensasjoner kan gjøres gjeldende for flere år om gangen.

Miljøverndepartementet presiserer at eksisterende kraftledninger ved Finse faller utenfor den foreslåtte nasjonalparken og slutter seg for øvrig til direktoratets tilrådning. Forholdet til etablering av minikraftverk blir kommentert under kapitlet om merknader til forskriftene.

9.3.5 *Merknader til avgrensningen etter andre høring*

Kommunenes interesse- og arbeidsgiverorganisasjon, Oljedirektoratet, Bergvesenet, Statens Landbruksforvaltning og Fylkesmannen i Sogn og Fjordane, uttale etter fullmakt fra Fylkeslandbruksstyret har ingen merknader til verneforslaget.

Statens vegvesen kan ikke se at forslaget berører deres forvaltningsområde.

Buskerud fylkeslandbruksstyre, Hol kommune og Nordfjella villreinnemnd støtter opprettelsen av Hallingskarvet nasjonalpark og Finse biotopvernområde.

Buskerud Fylkeskommune slutter seg til den reviderte verneplanen.

Sogn og Fjordane Turlag støtter forslaget til grenser, men mener det ikke er rom for ytterligere reduksjon.

Norges Naturvernforbund, Naturhistorisk museum Universitetet i Oslo (NHM), Forum for Natur og Friluftsliv – Buskerud (FNF), Den Norske Turistforening og Bergen Turlag beklager reduksjonen i areal og kan ikke se noen faglig grunn for dette. Dette gjelder reduksjon både på nordsiden av Hallingskarvet og den delen av vurderingsområdet sørøst for Hallingskarvet som ble tatt ut før høring. NHM påpeker at det meste av arealet under 1300 m.o.h. nå er tatt ut, noe som reduserer den totale biodiversiteten innen verneområdet. FNF ber fylkesmannen se på muligheten av å innlemme hele Byrkjedalen i nasjonalparken. Dette vil sikre noe av de verdifulle randområdene.

Reiselivsbedriftenes landsforening og Hovet og Sudndalen grunneierlag er fornøyd med at landskapsvernområdet er tatt ut av verneplanen.

Hovet og Sudndalen grunneierlag mener at grensa for nasjonalparken bør trekkes opp til den grensa grunneierne har foreslått tidligere.

En enkeltperson sier at forslaget om utvidelse av nasjonalparken på nordsiden må avvises fordi arealet består utelukkende av privat grunn, og det er ikke kommet fram tungtveiende grunner for at dette må innlemmes i nasjonalparken.

Fylkesmannen er enig i at de områdene som her trekkes fram har kvaliteter som kvalifiserer for vern etter naturvernloven. Arealet sørøst for Hallingskarvet ble trukket ut før høring pga. flere inngrep og stor aktivitet som vanskeliggjorde vern. Når det gjelder det foreslåtte landskapsvernområdet nord for Hallingskarvet, er ikke de reelle konfliktene like store, men her har motstanden mot vern fra lokalt hold vært svært stor. For å få en stor grad av lokal aksept for verneforslaget, holder fylkesmannen derfor fast på den grenseendringen som ble gjort i forbindelse med denne høringen. Fylkesmannen sier at grensa som ble foreslått i denne høringen får med selve Hallingskarvet, men går i liten grad ned i de flatere partiene nedenfor. Fylkesmannen kan ikke se at det er noen reelle konflikter i forhold til bruken av dette arealet og vil derfor fastholde den foreslåtte grensa. Også privat grunn kan vernes som nasjonalpark, og de rapportene som ble utarbeidet tidligere i verneprosessen dokumenterer verneverdiene som finnes i området.

DN støtter fylkesmannens kommentarer.

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratets tilrådning.

Biotopvernområdet

9.3.6 Merknader til verneformen biotopvernområde

Flere av høringsinstansene ønsker ikke at det opprettes et biotopvernområde nord for Finse, men ønsker status som nasjonalpark. Eventuelt kan området vernes som landskapsvernområde eller en stripe langs høyspentlinja kan holdes utenfor. Dette gjelder Reiselivsbedriftenes landsforening, Ulvik herad - heradstyret, Forum for Natur og Friluftsliv – Buskerud, Finse 1222 og Bergen Turlag. De argumenterer med at det er forvirrende med ulike verneformer rundt Finse. De mener området har store natur- og friluftsverdier, men at det har liten betydning for villreinen. Videre mener de at vern som nasjonalpark vil gi en bedre barriere mot uheldige inngrep, og at en høyspentlinje ikke bør være et avgjørende hinder for å inkludere et så verdifullt område i nasjonalparken.

Den Norske Turistforening mener et biotopvernområde kan gi for strenge føringer for friluftslivet.

Norges Fjellstyresamband og Ulvik Fjellstyre mener at det foreslåtte biotopvernet ikke bør realiseres, men at det bør videreføres med samme status som i dag, der Ulvik herad har råderett. De mener at området ikke er særlig viktig for villreinen i dag grunnet mange hytter og stor trafikk.

Sogn og Fjordane Turlag støtter oppdelingen i en nasjonalpark og et biotopvernområde.

Fylkesmannen mener at verneverdiene i området rundt Finse klart er av en slik karakter at det bør vernes. Verdiene er knyttet til både geologi, landskap, vegetasjon og dyreliv. Spørsmålet blir da hvilken verneform som tar best vare på verneverdiene og som er mest hensiktsmessig sett i forhold til inngrepssituasjonen og brukerinteresser. Fylkesmannen er enig i at nærområdet til Finse har begrenset betydning for villreinen. Verneverdiene tilsier at vern som nasjonalpark vil være det beste. På tross av det inngrepet høyspentlinja representerer, tilrår fylkesmannen at området innlemmes i nasjonalparken. Alternativt mener fylkesmannen landskapsvernområde kan være en mer egnet verneform enn biotopvernområde. I tilrådingen foreslår fylkesmannen at dette området innlemmes i nasjonalparken. Dersom

biotopvernområdet likevel opprettholdes ved Finse, foreslås det at fjellreven tas inn som en del av verneformålet her.

DN sier at med bakgrunn i de tilpasninger som er gjort i forskriften ser ikke direktoratet at det skal være store brukerkonflikter tilknyttet Finseområdet. Her er det dokumentert store verneverdier både innen geologi, planteliv og dyreliv. Dette kvalifiserer til vern på tross av annen aktivitet som skjer i området. På grunn av det store inngrepet som kraftlinjen utgjør, kan ikke området opprettes som nasjonalpark. Både fjellrev og villrein finnes i området, men direktoratet finner det ikke riktig å ha med fjellreven i formålet for biotopvernområdet. DN ønsker å sikre og reetablere et tidligere villreintrekk i området, og et biotopvern etter viltloven er således mer riktig å bruke enn vern etter naturvernloven. Forskriftsmessig ligger restriksjonene for det foreslåtte biotopvernområdet omtrent på samme nivå som nasjonalparken, og det er ikke lagt spesielle føringer for friluftslivet.

Miljøverndepartementet viser til at Hallingskarvet utgjør en integrert del av bruksområdet for villreinen. Dette gjelder også området for det foreslåtte biotopvernområdet. Arealene i det foreslåtte biotopvernområdet inngår i Nordfjella villreinområde sammen med arealene i den foreslåtte nasjonalparken. Når området ved Finse ikke kan vernes som nasjonalpark p.g.a. eksisterende kraftlinjer, mener departementet at det er riktig å benytte verneformen biotopvernområde. Departementet slutter seg for øvrig til direktoratets tilrådning.

9.4 Merknader til forskriftene

9.4.1 Avgrensning

Norges Vassdrags- og energidirektorat ønsker at begrepet ”høyeste regulerte vannstand” benyttes i forskriften for Hallingskarvet nasjonalpark.

Fylkesmannen er enig i at begrepet ”høyeste regulerte vannstand” bør benyttes i forskriften.

DN støtter fylkesmannens vurdering.

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratets tilrådning.

9.4.2 Formål

Norges Bondelag og Norges Skogeierforbund mener at vern av kulturlandskapet og verneområdets betydning som ressurs for næringsutvikling og i utviklingen av det lokale reiseliv må tydeliggjøres i verneformålet.

En enkeltperson mener det bør gå frem av formålsparagrafen at også grunneierne skal bevare noen rettigheter.

Østre Hol Tamreinlag mener det er feil å kalle området urørt, med unntak av plataet oppå Hallingskarvet. Kvalitetene i området er et resultat av beiting for eksempel av tamrein, og dette og annen bruk bør tas inn som en del av verneformålet.

Nordfjella villreinnemnd ønsker at det skal komme tydeligere fram i forskriften at det skal tas hensyn til villreinens vinterbeiter.

Den Norske Turistforening mener at friluftslivets plass i området må komme tydelig fram, og anbefaler en lignende formålsparagraf som i Frafjordheiane landskapsvernområde mht. friluftsliv.

Fylkesmannen vil peke på at det ikke er hjemmel i naturvernlovens § 3 for å inkludere næringsutvikling eller reiseliv i verneformålet for nasjonalparker. Fylkesmannen mener likevel at forskriftene gir rom for en aktiv bruk av området til landbruksdrift og til annen næringsaktivitet. I praksis kan vern likevel ha positive ringvirkninger for lokal natur- og kulturbasert næringsutvikling.

Kulturlandskap kan inneha naturverdier som kan være en del av formålet med et verneområde. I Hallingskarvområdet er det en rekke kulturminner, og deler av området bærer preg av langvarig bruk. Fylkesmannen vil derfor foreslå å ta kulturminner og kulturmiljø inn som en del av verneformålet i nasjonalparken.

Fylkesmannen mener at selv om store deler av området har vært i bruk på ulike måter, har det et urørt preg. Formålet med vern som nasjonalpark skal være kvaliteter ved natur og landskap. I naturvernloven er det ikke hjemmel for å ta inn bruk som en del av verneformålet i nasjonalparker, og fylkesmannen tar ikke forslaget til følge. En viser til at i den foreslåtte forskriften for nasjonalparken er ikke villreinen nevnt direkte. Flere av punktene har likevel som mål å sikre bestanden og leveområdet for Nordfjella-villreinen. Også i forvaltningsplanen vil det legges vesentlig vekt på bevaring av villreinen og dens leveområder. Fylkesmannen vil påpeke at forslaget til formålsparagraf for Hallingskarvet nasjonalpark er tilnærmet identisk med formålet for Frafjordheiane landskapsvernområde når det gjelder forholdet til friluftsliv.

DN sier at når det gjelder kulturminner, er det for nasjonalparken en generell bestemmelse om bevaring av kulturminner i verneforskriften. Dette er en presisering av kulturminneloven og tydeliggjøring av kulturminnenes verdi. Bestemmelsene endrer ikke kulturminnemyndighetenes ansvar for ivaretagelse av kulturminner. Dette betyr at når det f.eks. gjelder tillatelser til bl.a. restaurering og skjøtsel av kulturminner skal dette på forhånd være avklart med kulturminnemyndigheten.

DN peker også på at begrepet kulturmiljø er svært vidt og lite egnet der vern av natur er hovedformålet. Begrepet er heller ikke brukt i naturvernloven, der det er vern av kulturminner som nevnes. DN ønsker derfor ikke å innføre kulturmiljøbegrepet i forskriftene for verneområdene.

Direktoratet vil bemerke at formålet med opprettelse av nasjonalparker er å ivareta ”større urørte eller i det vesentlige urørte eller egenartede eller vakre naturområder”, og ikke for å sikre næringsvirksomhet i aktuelle nasjonalparkområder. Det er dermed ikke aktuelt å ta med næringsaktivitet som del av formålet med opprettelsen av nasjonalparker. Det skal imidlertid understrekes at opprettelse av nasjonalpark vanligvis ikke er til hinder for videreføring av tradisjonell næringsaktivitet, og at vernebestemmelsene utformes i tråd med dette.

DN mener at et vern vil sikre langsiktighet og forutsigbarhet i bevaringen og utviklingen av området, noe som er viktig for å sikre områdets kvaliteter også for framtida og kommende generasjoner. Grunneiere og andre rettighetshavere har fortsatt eiendomsrett og bruksrett i området, og kan bruke rettighetene i den grad det ikke kommer i strid med verneformålet og de rammer verneforskriften regulerer.

DN støtter ellers fylkesmannens kommentarer.

Miljøverndepartementet har presisert formålsbestemmelsen for nasjonalparken ved å tilføye ”*mellom anna villrein*”, for å synliggjøre at villreinen er en del av det biologiske mangfoldet i området som skal bevares. Departementet slutter seg for øvrig til direktoratets tilråkning.

9.4.3 *Tekniske inngrep*

Bondelaget i Buskerud, Hordaland og Sogn og Fjordane foreslår å stryke setningen ”Opplistingen er ikke uttømmende” i første avsnitt.

Hol kommune ønsker en mulighet for å kunne realisere de mini- og småkraftanlegg som i henhold til NVEs Atlas ligger på eller like innenfor grensa til nasjonalparken i området Byrkjedalen/Raggsteindalen.

Norges Bondelag og Norges Skogeierforbund mener det bør åpnes for konsesjonsbehandling av mini- og mikrokraftverk i nasjonalparken.

To enkeltpersoner mener det må være tillatt å sette opp midlertidige gjerder / strømgjerder på gamle stølsvoller for å få intensiv beiting. Videre ønsker de sammen med Hovet og Sudndalen grunneierlag at det skal være tillatt å sette opp master på enkelte topper, til bruk for elektroniske bjeller på sau.

Beitebrukere i allmenningen i Finseområdet er imot at etablering av saltplasser skal kunne reguleres.

Finse Vann og Avløpsselskap påpeker at de må kunne vedlikeholde demningen i enden av Sanddalsvatn og reparere en ødelagt damluke.

Fylkesmannen mener det er viktig å beholde setningen om at opplistingen ikke er uttømmende, for å ha et vern mot tiltak som klart er inngrep i landskapet, men som en ikke har fått med i opplistingen.

Fylkesmannen sier når det gjelder små-, mini- og mikrokraftverk at generelt er en av de viktigste verdiene i nasjonalparkene at det er store områder uten tekniske inngrep. Dette anses for å være en kvalitet det er av stor verdi å bevare, og det er derfor ikke aktuelt å åpne for nye bygninger eller anlegg. Normalt representerer slike kraftverk tekniske inngrep som i utgangspunktet ikke er forenlig med vern. I Buskerud har det blitt gitt tillatelse til mini-/mikrokraftverk med hjemmel i den generelle dispensasjonsparagrafen, § 4. Utgangspunktet har da vært at dette er et bedre alternativ enn dagens praksis med støyende dieselaggregat og motorisert transport av diesel. Krafta som blir produsert må benyttes helt lokalt; anlegg for kraftproduksjon for salg vil ikke bli tillatt. Innenfor det avgrensningsforslaget som nå foreligger, ser fylkesmannen det som lite aktuelt med slike anlegg.

Fylkesmannen viser til at det kan gis tillatelse til å sette opp nødvendige gjerder i nasjonalparken. For intensiv beiting av stølsvoller kan det påregnes å få tillatelse. Fylkesmannen foreslår derfor å beholde teksten i høringsforslaget.

Fylkesmannen er enig i at det er ønskelig å beholde sauebeiting i området. Bruk av elektroniske bjeller på sau er under utprøving nå, som et tiltak for å lette og forenkle oppsynet med dyra. Det vil i så fall være behov for enkelte master på topper, og disse kan representere skjemmende inngrep i landskapet. Fylkesmannen foreslår likevel at det tas inn et punkt om at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til oppsetting av master for elektroniske bjeller på sau.

Angående saltsteiner, sier forskriften at bestemmelsene ikke er til hinder for utsetting av saltsteiner. Dette innebærer også at forskriften ikke hindrer etablering av nye saltplasser dersom brukerne ser at det er nødvendig.

Fylkesmannen er enig i at muligheten for vedlikehold av demningen i Sanddalsvatn må sikres gjennom forskriften. Det foreslås derfor at det i forskriften for nasjonalparken endres til at bestemmelsen ikke er til hinder for vedlikehold av bygninger og anlegg.

DN sier at verneforskriften i første rekke er ment å være innskrenkende for å ta vare på verneformålet. Standardformuleringa "opplistinga er ikke uttømmende" er derfor benyttet under forbudsregelen for å kunne hindre framtidige skadelige tiltak som en i dag ikke kan ta høyde for.

DN viser til fylkesmannens vurderinger når det gjelder små-, mini- og mikrokraftverk og sier at bygging av mini- og mikrokraftverk ikke er forenlig med vern, og er i strid med verneformålet pga. vassdragsinngrep og anleggsarbeid. En viser også til at Flåmsvassdraget, Skarvåne, Hivjuåne og Grytåa (Lengjedalsvassdraget) alle er verna etter verneplan for vassdrag. I tillegg til å være verna mot kraftutbygging er det også en målsetting at vassdrag og nedbørsfelt ikke skal forringes av andre inngrep. Dersom det skulle framkomme planer for bygging av mini-/ mikrokraftverk, må det søkes dispensasjon både etter vassressursloven og naturvernloven.

DN sier at når det gjelder master for elektroniske bjeller, representerer disse tekniske installasjoner som kan være skjemmende i naturen, men det er nå under utprøving ulike høyder på mastene, og det ser ut til at de har god rekkevidde også ved lavere høyde. Mastene kan også utvikles som mobile master som kan stå oppe kun f. eks. i beitesesongen. Bruk av elektroniske bjeller er tiltak som til nå bare har vært på utprøvningsstadiet, og det er usikkert hvorvidt dette konkret og i hvilket omfang det vil benyttes innenfor det foreslåtte verneområdet. Dersom prosjektet blir vellykket, ser DN at slike bjeller kan bli svært aktuelt å bruke i forbindelse med sauvedrifta. DN finner derfor å støtte fylkesmannen i å ta det inn som en spesiell dispensasjonshjemmel.

På tilrådsmøtet med kommunene kom det også fram at det var ønske om å ha mulighet for å sette opp midlertidige/mobile master for sikkerhetssamband i forbindelse med Skarverennet og Lordemarsjen. DN har funnet å ta inn at det kan søkes om dispensasjon til oppsett av midlertidige master i forbindelse med gjennomføringen av disse arrangementene, men det presiseres at disse mastene kun skal være midlertidig knyttet til de enkelte rennene/marsjene og at de ikke skal stå ute på helårsbasis.

DN støtter fylkesmannens vurdering når det gjelder spørsmålet om vedlikehold av demningen i Sanddalsvatn.

Miljøverndepartementet viser til opplysningene om at det går ei kraftlinje gjennom det foreslåtte biotopvernområdet. Hensynet til den eksisterende kraftlinja er ivaretatt gjennom egne bestemmelser om kraftanlegg/kraftlinjer i verneforskriften for Finse biotopvernområde. Departementet legger følgende til grunn:

1. Bestemmelsene åpner for drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg. Vedlikehold omfatter blant annet utskifting av komponenter knyttet til kraftledninger (liner, isolatorer, master, traverser m.v.) i samsvar med anleggets tillatte egenskaper i forhold til konsesjon etter energiloven. Oppsetting av master med annen utforming enn eksisterende anlegg, omfattes normalt ikke av bestemmelsene på dette punkt. Ved utskifting av master eller andre komponenter, skal master og komponenter som er mest mulig lik eksisterende benyttes, med mindre overgang til andre typer master og komponenter vil redusere anleggets

innvirkning på verneverdiene uten urimelige kostnader eller ulemper for anleggseieren, jf. energiforskriften § 3-4.

I forbindelse med vedlikehold vil det kreves særskilt tillatelse for motorferdsel fra forvaltningsmyndigheten for verneområdet. Det presiseres at forvaltningsmyndigheten vil kunne gi tillatelser av lengre varighet på bestemte vilkår, slik at det ikke må søkes for hvert enkelt tilfelle. Unødig tungvint drift og vedlikehold kan på denne måten unngås, samtidig som forvaltningsmyndigheten kan sikre en mest mulig skånsom motorisert ferdsel i forhold til verneverdiene.

2. Bestemmelsene presiserer at tiltakshaveren kan foreta nødvendig istandsetting ved akutte utfall av anleggene. Ved akutte feil på anleggene kan det oppstå behov for umiddelbar reparasjon av installasjoner som medfører bruk av motorkjøretøy. I slike akutte tilfeller vil det ikke være tid til å innhente tillatelse til bruk av motorkjøretøy i verneområdet, dersom den nødvendige motorferdselen ikke allerede er tillatt i allerede gitt tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. I slike tilfeller forutsettes det at motorferdsel skjer mest mulig skånsomt, og at det snarest mulig i ettertid meldes fra til ansvarlig forvaltningsmyndighet for verneområdet.

3. Oppgradering og/eller fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linjetverrsnitt er tillatt når dette ikke forutsetter vesentlige fysiske endringer i strid med verneformålet. Bestemmelsen omfatter tilfeller hvor det oppføres andre typer master, ved oppsetting av større master eller opphenging av nye liner m.v. som endrer anleggets egenskaper i forhold til hva det er gitt konsesjon til å etablere, og når endringen ikke innebærer en vesentlig fysisk endring i forhold til formålet med vernet. Eksempel på tiltak kan være endring av driftsspenning eller linetykkelse. Oppgraderinger som innebærer bruk av større eller endrede master kan også omfattes dersom det ikke kommer i konflikt med verneverdiene.

4. Oppgradering/fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under ovennevnte, skal behandles etter søknad. Med dette siktes til tilfeller hvor oppgraderingen eller fornyelsen kan innebære en vesentlig fysisk endring i strid med verneformålet. Vurderingen av om oppgraderingen eller fornyelsen innebærer en vesentlig fysisk endring i forhold til formålet med vernet, vil være en konkret vurdering av tiltakets samfunnsmessige betydning satt opp mot hensynet til verneformålet i det enkelte tilfelle. Det antas at slike dispensasjoner under normale omstendigheter vil kunne gis. Hensikten med konkret søknad er også å etablere en kontakt i forkant mellom tiltakshaver og forvaltningsmyndigheten for verneområdet med sikte på å drøfte avbøtende tiltak slik at mulige negative konsekvenser for verneformålet som følge av anlegget i størst mulig grad reduseres og dermed synliggjøres allerede i søknaden. Hensikten er ikke å diskutere nedleggelse eller dramatiske omlegginger av det eksisterende anlegget, men derimot en mest mulig skånsom utforming og mindre justeringer av anlegget. Opprettholdelse av luftledning i det samme området skal normalt aksepteres. Ved vurderingen skal det legges vekt på tiltakshaverens plikter etter energiloven til å sørge for å holde anlegget i tilfredsstillende driftssikker stand, herunder sørge for vedlikehold og modernisering som sikrer en tilfredsstillende leveringskvalitet. Ved vurderingen skal det også legges vekt på plikten til ved planlegging, utførelse og drift av elektriske anlegg å sørge for at allmennheten påføres minst mulig miljø- og landskapsmessige ulemper i den grad det kan skje uten urimelige kostnader eller ulemper for konsesjonæren.

5. Nye kraftledninger krever særskilt tillatelse etter vurdering av konkret søknad. Det presiseres at vurderingen her kan være forskjelling fra situasjoner med oppgraderinger eller

fornyelser av anlegg som er i drift på vernetidspunktet. Hvis et planlagt nytt anlegg ikke er i direkte konflikt med verneformålet, kan det gis tillatelse til et slikt tiltak.

Når det gjelder spørsmålet om små-, mini- og mikrokraftverk, viser Miljøverndepartementet til Soria-Moria-erklæringen, der det heiter: *"Vassdragsnaturen er unik. Norge har et internasjonalt ansvar for å verne om og forvalte denne naturarven. Hensynet til kommende generasjoners naturopplevelser tilsier en restriktiv holdning til videre vassdragsutbygging, og at vi lar de aller fleste vassdrag som står igjen forbli urørte. Eksisterende vannkraftstruktur må utnyttes bedre, og bruken av små-, mini- og mikrokraftverk må økes, uten å komme i konflikt med naturverninteresser. Slike kraftverk i verna vassdrag skal i hovedsak konsesjonsbehandles."* Dette må etter departementets oppfatning være retningsgivende for hvordan en ser på kraftutbygging som kan redusere naturverdiene i Hallingskarvet. Når det gjelder spørsmålet om en eventuell etablering av såkalte småkraftverk i nasjonalparken, legger Miljøverndepartementet til grunn at bygging av slike anlegg ikke kan skje, fordi det vil være i konflikt med verneinteressene. Departementet slutter seg videre til direktoratets vurdering om at bygging av mini- og mikrokraftverk (dvs. installert effekt opp til 1 MW) i nasjonalparken vil være i strid med verneformålet. Ved et eventuelt ønske om bygging av mini- og mikrokraftverk må det både søkes om dispensasjon fra verneforskriften (den generelle dispensasjonsparagrafen) og søkes om tillatelse etter vassressursloven.

Miljøverndepartementet slutter seg for øvrig til direktoratets tilrådning.

9.4.4 Bygninger

Mange har uttalelser til mulighetene for å vedlikeholde, bygge om, utvide eller sette opp nye bygninger, og ønsker at det skal være lettere å få utføre slike tiltak.

Hovet og Sudndalen grunneierlag ønsker at det i vernebestemmelsene presiseres at vedlikehold og nødvendig utvidelse av bygninger er tillatt.

Norges Bondelag og Norges Skogeierforbund mener det må gå fram av forskriften at eksisterende bygninger kan brukes til andre formål enn kun tradisjonelt landbruk.

Bondelaget i Buskerud, Hordaland og Sogn og Fjordane mener det må tillates gjenoppføring av bygninger som må rives på grunn av alder og slitasje, og videre at drift og vedlikehold av anlegg i tilknytning til landbruks- og reiselivsvirksomhet bør være tillatt uten søknad, evt. i henhold til forvaltningsplan.

To enkeltpersoner mener de må kunne foreta utvidelse av gjeterbu ved behov.

Hol kommune, Hovet og Sudndal grunneierlag, to enkeltpersoner og Reiselivsbedriftenes Landsforbund mener det må sikres tillatelse til nye bygninger som er nødvendige til landbruks- og reiselivsformål.

Norges Bondelag og Norges Skogeierforbund mener at for å få en bedre forvaltning av jakt- og fiskeressursene må det ikke legges begrensninger på tilrettelegging for overnatting.

Finse Vann og Avløpsselskap AS ønsker å kunne gjenoppbygge et ødelagt damhus over damluka ved Sanddalsvatn.

Statskog SE, Norges fjellstyresamband og Hol fjellstyre sier at det kan være aktuelt for fjellstyret i Hol å sette opp ei enkel jakt- og fiskebu ved Kyrkjedørsvatni for å få en bedre utnyttelse av vilt- og fiskeressursene i området.

Norges Fjellstyresamband mener at nybygg i form av gjeterbu/oppsynsbu må kunne tillates i nasjonalparken når det kan dokumenteres et behov. Sambandet sier videre at det vil bli utvist setrer med hjemmel i fjellova ved gjenopptaking av drift på setrer som har vært ute av drift en periode, eller ved oppstart av seterdrift.

Fylkesmannen viser til at i forslaget til forskrifter er vedlikehold av bygninger generelt tillatt. Dersom bygninger på grunn av alder og slitasje bør rives og gjenoppbygges i stedet for å vedlikeholdes eller restaureres, mener fylkesmannen det bør være greit. Fylkesmannen foreslår derfor at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til gjenoppbygging.

I den foreslåtte forskriften sies det at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til gjenoppføring av bygninger som er gått tapt ved brann eller naturskade, og til ombygging og mindre tilbygg til bygninger. I verneområder skal det være en svært streng praksis med hensyn til utvidelser eller nybygg, og fylkesmannen mener det er viktig at slike byggesøknader blir vurdert av forvaltningsmyndigheten. Det finnes en rekke eksempler på at flere lovlige tiltak over tid samlet innebærer en uheldig påvirkning på landskapet, og fylkesmannen mener derfor at forskriften ikke bør åpne for oppføring av nye bygninger innenfor verneområdet. Sett i forhold til den landbruks- og utmarksaktiviteten som er i nasjonalparken, mener fylkesmannen behovet ikke er stort. Det ligger noen jakt-, fiske- og gjeterbuer i nasjonalparken. I spesielle tilfeller kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse med hjemmel i § 4, Generelle dispensasjonsbestemmelser. Eventuelle søknader vil bli vurdert i forhold til behovet og konsekvenser for verneformålet.

Forskriften regulerer ikke hva slags bruk det er av eksisterende bygninger, om det er stølshus, privathytte eller om hytta blir leid ut.

Fylkesmannen sier at den foreslåtte forskriften ikke har forbud mot seterdrift innenfor eksisterende bygningsmasse. Det er ikke aktuelt å åpne for nye bygninger i nasjonalparken, heller ikke knyttet til seterdrift. Nye tekniske inngrep er ikke forenlig med verneverdiene. På bakgrunn av høyde over havet og de klimatiske forholdene stiller fylkesmannen seg undrende til om det er aktuelt med oppstart av seterdrift innenfor statsallmenningen.

DN sier at sterk regulering av inngrepsituasjonen er noe av grunnfundamentet for opprettelse av verneområder. Derfor vil det i verneområder være strengere regelverk når det gjelder bygg enn det som gjelder etter annet lovverk. Nye bygg er i strid med formålet med vernet fordi det i utgangspunktet blir vurdert som et vesentlig inngrep i landskapet. DN viser til at hyttebygging vil kunne endre landskapets karakter og føre til økt ferdsel i sårbare områder. Det kan slik redusere verneverdiene knyttet til vilt og landskapsbilde.

Til forskriftens punkt om vedlikehold av bygninger og anlegg har DN knyttet til ordlyden ”som ikke fører til bruksendring”. Dette er ikke en endring av innholdet i forskriften, men en presisering for å vise til at begrepet vedlikehold av bygninger ikke gir adgang til å endre bruken. Forskriftene åpner ikke for bygging av utleiebygg innenfor verneområdet. Det bemerkes at vernebestemmelsene gjelder bare innenfor verneområdet, og de vil ikke være til hinder for at slik næring kan etableres utenfor verneområdet. DN mener at forskriftene ikke legger vesentlige avgrensinger i forhold til annen næringsutvikling.

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratets tilrådning.

9.4.5 *Stier, løyper og lignende*

Det kom flere merknader til konkrete stier og løyper. Disse vil i hovedsak bli vurdert gjennom arbeidet med forvaltningsplan.

Den Norske Turistforening mener at vedlikehold av merka stier og løyper, skilt, bruer, klopper bør være tillatt uten å bindes opp til forvaltningsplan, som kanskje mangler eller ikke er oppdatert.

En enkeltperson mener en bør se mer på hvordan villreinen kan sikres tilgangen til området ved Haugastøl – Geilo ved en tilpasning av ferdsel/løyper mv. Geilo/Ustaoset løypeområde understreker nødvendigheten av en framtidig skiløype fra Budalen til Sudndalen/Myrland og Raggsteindalen. Denne traseen blir nå berørt av nasjonalparken. De foreslår at det tas inn et punkt i forskriften som åpner for en utvikling av denne løypa. Videre påpeker de at det er behov for tilrettelegging av løypa, bl.a. flytting av større steiner slik at løypene kan prepareres tidligere. Dette punktet ønskes også inn i forskriften.

Fylkesmannen sier det er en fordel å se vedlikehold av løyper, stier, m.m i sammenheng for hele området, noe som vil bli gjort gjennom arbeidet med en forvaltningsplan. Forvaltningsmyndigheten kan imidlertid behandle enkeltsøknader uavhengig av slik plan dersom planen ikke er ferdig utarbeidet, eller ikke er oppdatert.

Fylkesmannen ønsket i utgangspunktet å legge grensa for nasjonalparken slik at skiløyper som prepareres blir liggende utenfor. En ser likevel at det kan bli behov for å preparere løyper også innenfor nasjonalparken, særlig i nærområdet til større reiselivssatsinger. Fylkesmannen foreslår derfor at det tas inn et punkt i forskriften at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til motorisert ferdsel for preparering av skiløyper. Søknader vil i så fall bli vurdert på bakgrunn av behovet og i forhold til verneverdiene, i første rekke villreinen. Innenfor den foreslåtte forskriften vil det være mulig å tilrettelegge løypene manuelt, men ikke maskinelt. Slik tilrettelegging med maskiner sommerstid er etter fylkesmannens oppfatning i strid med verneformålet, og en vil derfor ikke å åpne for dette.

DN vil bemerke at når det gjelder preparering av skiløyper, skal dette skje i randområder og der det er en etablert praksis, slik at det ikke etableres en ny praksis med preparerte spor inn i kjerneområdet til nasjonalparken. Hvilke løyper det er ønskelig å preparere og vedlikeholde bør derfor kartfestes, og DN finner å knytte bestemmelsen til forvaltningsplanen for å få en helhetlig vurdering av løypene i området.

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratets tilrådning.

9.4.6 *Plantelivet*

Mange av høringsinstansene er bekymret for gjengroingen av kulturlandskapet, og flere ser dette som den største trusselen mot naturkvalitetene i området. De er redde for at vern skal bidra til at denne prosessen går enda raskere. De peker spesielt på begrensninger i mulighetene for hogst, rydding av beiteområder og annen kulturmark, og at beite kan reguleres.

Hol kommune, Østre Hol Jeger og fiskerforening, Reiselivsbedriftenes Landsforbund, Bondelaget i Buskerud, Hordaland og Sogn og Fjordane, Hovet og Sudndalen grunneierlag og fire enkeltpersoner ønsker større mulighet for vedhogst. Noen ønsker at vedhogst til hytte og støler i verneområdet skal være generelt tillatt. Mange mener det må være tillatt med hogst av ved for eget bruk, eller hogst av ved for salg, eventuelt i henhold til forvaltningsplan. Flere påpeker at hogst og rydding bare er positivt.

Hovet og Sudndalen grunneierlag foreslår en ny tekst i forskriften: ”Det oppfordres til hogst av ved til hytter og støler i nasjonalparken. Det gis økonomisk støtte til rydding av kratt og skog.” Grunneierlaget mener skogeierne i Larsstøllia må ha rett til å utnytte bjørkeskogen kommersielt. Det må være tillatt å rydde kratt på gode beiteområder og rydde stier til disse, videre mulighet for å sette opp midlertidige gjerder for beiting.

En enkeltperson mener det må tillates rydding av gode beiteområder utover stølsvollene, for eksempel kan det sies at bestemmelsene ikke er til hinder for rydding av gammel kulturmark. Det foreslås også følgende tekst: "Det gis økonomisk støtte til rydding av stølsvoller og egne beiteområder".

Bondelaget i Buskerud, Hordaland og Sogn og Fjordane, Norges Fjellstyresamband, Hovet og Sudndalen grunneierlag (HSG) og tre enkeltpersoner mener punktet om at Direktoratet for naturforvaltning kan regulere beite, bør fjernes. HSG mener kompetansen lokalt innen husdyrhold er meget høy, og er skeptisk til om DN innehar nødvendig kompetanse.

Hovet og Sudndalen grunneierlag mener at punktene om bålbrenning, plukking av bær, sopp og planter bør være så opplagte at de er unødvendig å ta med.

Fylkesmannen viser til at etter høringsforslaget må hogst av ved i nasjonalparken ha tillatelse. Fylkesmannen er enig i at hogst av ved til hytter og støler i nasjonalparken bør kunne skje uten søknad, og foreslår at forskriften endres slik at dette blir generelt tillatt.

Fylkesmannen viser til at etter siste grenseendring er det bjørkeskog kun i Ynglesdalen og Raggsteindalen, og her anser fylkesmannen det som uaktuelt med kommersielt uttak. Forskriften gir anledning til å rydde stølsvoller, men ikke beitearealer ut over dette. Innenfor verneforslaget er det ikke støler i drift, så vegetasjonsrydding ut over stølsvollene vil i så fall være for sau og evt. hest. Fylkesmannen mener det normalt ikke vil være behov for dette, og skulle det oppstå spesielle behov, kan en søknad behandles etter § 4, generelle dispensasjonsbestemmelser. Det er i henhold til forskriften ikke forbudt å rydde eksisterende stier, for eksempel stier til beiteområder og til buer. Fylkesmannen ser at det kan være behov for midlertidige gjerder, for eksempel i forbindelse med sanking. Ifølge forskriften kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til dette.

Fylkesmannen registrerer at det skjer en kraftig gjengroing generelt i fylket, og at dette er en naturlig følge bl.a. av redusert beite. Dette kan gi et endret landskapsbilde, men det er ikke grunn til å tro at vern i seg sjøl påvirker denne utviklingen. Fylkesmannen har lagt vekt på å tilpasse verneforslaget til aktiv landbruksdrift både gjennom grensedraining og forskrifter. I tillegg kan vern gjøre det lettere å få tilskudd til tiltak mot gjengroing i særlig verdifulle kulturlandskap. Fylkesmannen kan imidlertid ikke i forskriften gi noe løfte om økonomisk støtte til slik rydding.

Punktet om at Direktoratet for naturforvaltning kan regulere beite er standard for alle verneområder. Normalt vil beite kunne fortsette som før, og bestemmelsene er heller ikke til hinder for at nye beitebrukere skal kunne komme til. Denne bestemmelsen skal gjøre det mulig å regulere ny eller endret beitebruk som skader eller ødelegger verneverdiene, og fylkesmannen mener at dette punktet bør være med.

Fylkesmannen sier til bestemmelsene om bålbrenning, plukking av bær, sopp og planter at siden forskriften inneholder en generell plantefredning, mener fylkesmannen at disse punktene må være med, for å unngå mulige misforståelser.

DN viser til at det er lite skogarealer i området og at hogst foregår i Ynglesdalen, Raggsteindalen og Hivjudalen. Direktoratet mener hogst av ved inne i nasjonalparken bør være søknadspliktig for å kunne ha en oversikt over omfanget av uttaket. En viser forøvrig til at det vil være aktuelt å gi flerårige tillatelser til vedhogst.

DN mener generelt at eksisterende virksomhet som jord- og skogbruk skal kunne holde fram på en regningssvarende måte. Etter DNs oppfatning er det ikke lagt opp til avgrensinger på eksisterende landbruksvirksomhet. Landbruksdrifta skal kunne utvikle seg i tråd med endrede

produksjonskrav så lenge dette ikke er i strid med verneformålet og går ut over verneverdiene. Det er pekt på behov for rydding av beite og skjøtsel. Dette er del av den tradisjonelle drifta, og vil være formålstjenlig i forhold til skjøtsel av kulturlandskapet. DN vil understreke at å opprettholde landskapskvaliteter gjennom å holde fram med drift og beiting fortsatt er sterkt ønskelig. Det kan lages retningslinjer for skjøtsel i en forvaltningsplan, eventuelt utarbeides skjøtelsplaner for de kulturhistoriske og botaniske mest verdifulle områdene.

Når det gjelder regulering av beite, er bakgrunnen for denne bestemmelsen at en skal ha en hjemmel som gjør det mulig å regulere beitetrykket dersom det skulle oppstå en situasjon der beitingen får et omfang eller karakter som fører til at verneverdier kan gå tapt. Før en slik forskrift kan bli vedtatt skal den på høring til ulike instanser.

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratets tilrådning.

9.4.7 *Dyrelivet*

Norges Jeger- og fiskerforbund og Norges fjellstyresamband mener det bør gå fram av forskriften at også fangst er tillatt etter viltlovens bestemmelser.

Norges fjellstyresamband mener at verneforskriften bør si at fjellova sine bestemmelser om jakt og fangst også er gjeldende lovverk på statsallmenningen.

Fire enkeltpersoner, Østre Hol Tamreinlag A/L og Hovet og Sudndalen grunneierlag er bekymret for rovdyrsituasjonen etter vern. De mener det bør inn i forskriften at en ikke skal ha ynglende store rovdyr i området, og at det kan åpnes for bestandsregulering på store rovdyr når næringen, evt. lokal forvaltning mener det er påkrevd.

En enkeltperson foreslår at det vurderes jaktforbud i områder med fjellrev for bedre å sikre bestanden.

Østre Hol Tamreinlag A/S foreslår at det tas inn i forskriften at bestemmelsene ikke er til hinder for de aktiviteter som tamreindrift medfører.

En enkeltperson påpeker at en av hovedtruslene mot fjellreven antas å være løse hunder, og det beste ville kanskje være om en innførte båndtvang hele året, eller en klar hjemmel for å innføre slik båndtvang for deler av verneområdet/ nasjonalparken. Det vises også til den ulempen løse hunder er for villrein. Sist vinter ble det etter hvert innført båndtvang, men oppslag om dette var bortgjemt, og folk slapp hundene som før.

Bondelaget i Buskerud, Hordaland og Sogn og Fjordane, Haugastøl jeger- og fiskerforening og Hovet og Sudndalen grunneierlag er opptatt av at følgende tiltak skal kunne fortsette, helst være generelt tillatt: kalking, utsetting og uttak av fisk samt fiskekultivering.

Norges Fjellstyresamband mener at siden fiske er en viktig faktor i friluftslivet, bør kalkingssøknader behandles liberalt.

Fylkesmannen er enig i at det bør framgå av forskriften at også fangst er tillatt etter viltlovens bestemmelser, og foreslår at teksten endres til ”jakt og fangst etter viltlovens bestemmelser”. Etter vernevedtak vil fortsatt en rekke lovverk gjelde, deriblant fjellova og plan- og bygningsloven. Det vil være uhensiktsmessig å presisere en av disse, så fylkesmannen mener det ikke bør tas inn i forskriften noe om fjellova som gjeldende lovverk.

Fylkesmannen viser til at verken tamreindriften eller store rovdyr har vært noe stort tema i konsekvensutredningen, og fylkesmannen ser det ikke som naturlig å ta noe om dette i forskriften. Fylkesmannen peker på at det nå er kun villrein i planområdet. Hallingskarvet er en del av Nordfjella villreinområde, og en har i arbeidet lagt dagens status til grunn for vurderingene.

Fylkesmannen er enig i behovet for konkret beskyttelse av fjellrev og villrein. Problemet med artsforvaltning gjennom verneforskriften er imidlertid at vernet bare dekker en liten del av leveområdet for arten, og at verneforskriften også skal ta vare på flere andre verneverdier/verneformål. Fylkesmannen mener bruk av hundeloven er et bedre virkemiddel i dette tilfellet fordi en da kan gå utenfor nasjonalparkgrensa. En god kommunikasjon mellom fylkesmannen og kommunen vil likevel kunne være nyttig i slike saker.

Fylkesmannen er enig i at kalking er et viktig tiltak, og at det i utgangspunktet bør følges opp i de vassdragene der det er gjort tidligere. Det er imidlertid viktig å beholde enkelte referansevassdrag som ikke kalkes, og da er verneområdene særlig aktuelle fordi der er liten annen påvirkning. Fylkesmannen går derfor ikke inn for at kalking skal være generelt tillatt. Fylkesmannen er enig i at det er et viktig arbeid som blir gjort i mange vann og vassdrag for å legge til rette for bedre fiske. En ønsker likevel at slike tiltak skal vurderes av forvaltningsmyndigheten; tiltakene skal også uansett behandles av fylkesmannen i henhold til innlandsfiskeoven. Det foreslås imidlertid at det i forskrift for nasjonalparken åpnes for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til ”andre fiskekultiveringstiltak”.

DN sier at så lenge ikke annet er nevnt, er jakt, fangst og fiske tillatt etter særlovene, men for å unngå misforståelser er dette også tatt inn i forskriften. Annet lovverk gjelder også for verneområder så fremt det ikke er lagt spesielle føringer i verneforskriften.

DN viser til at det i St.meld. nr. 21 (2004-2005) *Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand* er lagt fram forslag om å opprette nasjonale villreinområder og to europeiske villreinregioner for å sikre villreinens eksistens i europeisk fauna. Nordfjella villreinområde vil inngå som en del av region 2. Norge er det eneste landet i Europa som har intakte økosystemer i høyfjellet med bestander av villrein. Det gir oss et spesielt ansvar. DN bemerker at det ikke har vært drevet tamreindrift i området siden 1982, da det ble benyttet som beiteområde. Hallingskarvet er en del av Nordfjella villreinområde, og det er derfor ikke aktuelt å ta inn bestemmelser som omhandler tamreindrift.

Viltlovens bestemmelser og rovdyrpolitikken generelt gjelder for forvaltningen av rovdyr også i de foreslåtte verneområdene.

Når det gjelder fjellreven og innføring av jaktforbud, vises det til at dette i Sverige kun er innført i områder der fjellreven har ynglet. Undersøkelser på norsk side har vist at det er få konflikter mellom jakt og fjellrev, da bl.a. jakt med hund foregår i lavereliggende områder enn det fjellreven bruker.

DN viser til at både villrein og fjellrev bruker større arealer enn det som er innenfor de foreslåtte vernegrensene. Verneforskriftene har ikke muligheter for å regulere aktiviteter utenfor vernegrensene. For å få en helhetlig forvaltning av fjellrev og villrein, bør det derfor eventuelt vurderes båndtvang etter lov om hundehold i stedet for å ta det inn i verneforskriften og dermed omfatte kun en liten del av deres leveområde. Det vises til at en hundeholder skal vise aktsomhet for å unngå at hunden volder skade på bl.a. folk eller dyr; hunder skal også bare være løse når de blir fulgt og kontrollert på aktsom måte.

DN mener at tiltak som kalking som hovedregel ikke bør tillates i verneområder. Da det er flere vann og vassdrag i Hallingskarvområdet som tidligere er kalket, finner DN å støtte fylkesmannens vurderinger.

Det er framkommet ønsker om opparbeiding/vedlikehold av gytebekker. Opparbeiding/vedlikehold av gytebekker vil være et inngrep i en naturlig tilstand i verneområdet. DN er av den formening at dersom gytemulighetene i en bekk har blitt ødelagt eller sterkt redusert, kan eventuelle søknader om utbedring og eventuelt andre kultiveringstiltak vurderes i forhold til forskriftens punkt om tillatelse i særskilte tilfeller som ikke strider mot formålet med vernet. DN mener at slike tiltak bør vurderes nøye og vil være av beskjedent omfang, og støtter ikke fylkesmannens vurdering om å åpne for dette direkte i forskriften.

Miljøverndepartementet viser til at spørsmål om forvaltningen av de store rovviltartene er tatt opp av enkelte i høringen. I likhet med direktoratet legger departementet til grunn at forvaltningen av de store rovviltartene skjer i henhold til fastsatt politikk på dette feltet og reguleres etter viltlovgivningen. Miljøverndepartementet slutter seg for øvrig til direktoratets tilråding.

9.4.8 *Ferdsel*

Turistforeningene, Finse 1222 m.fl. er opptatt av at ferdselen til fots skal kunne fortsette som nå.

Hallingskarvet Kiteklubb, Norges Kiteforbund, Finse skilag og Naturvernforbundet i Hordaland går imot at kiteing / bruk av skiseil skal kunne forbys.

Norges Kite Forbund (NKF) har forståelse for behovet for restriksjoner på ferdsel i området i de deler av året da det er viktig for kalving, og at det er behov for å ta særlige hensyn til områdets trekkende villreinstammer. De ser heller at det legges ned et generelt ferdselsforbud i tidsrammer dersom dette vil bidra til å verne villreinen. Forbundet ønsker å bli sidestilt med all tradisjonell ferdsel i fjellet. Hallingskarvet kiteklubb (HK) ber om at kiteing og turski behandles likt.

Ulvik Fjellstyre ønsker at det ikke skal være anledning til å drive skiseiling/kiting eller para-/hanggliding i området.

Hovet og Sudndalen grunneierlag, tre enkeltpersoner m.fl. er skeptiske til bestemmelsene om regulering av organisert ferdsel og reagerer på at turistforeningen skal ha større rett til å drive organisert turisme enn grunneiere, som må søke om tillatelse. Det pekes på en økende interesse for friluftaktiviteter, og at dette kan være positive aktiviteter i utkantbygdene. Hovet og Sudndalen grunneierlag mener bestemmelsen ikke skal være til hinder for organisert ferdsel, og at Lordemarsjen og Skarverennet må få utvikle seg videre. Hovet og Sudndalen grunneierlag mener videre at bruk av hest og sykkel må være tillatt, også organisert bruk av hest.

Hol kommune og Reiselivsbedriftenes Landsforbund foreslår følgende til ny tekst i forskriften "Bestemmelsene i denne forskrift er ikke til hinder for tradisjonell turvirksomhet til fots i regi av turistforeninger, skoler, barnehager, ideelle lag og foreninger og kommersielle grupper, samt andre ikke motoriserte friluftaktiviteter. Ferdselsformer som kan skade naturmiljøet må ha særskilt tillatelse...".

Bondelaget i Buskerud, Hordaland og Sogn og Fjordane og en enkeltperson mener all organisert ferdsel må skje etter avtale med grunneier. Bondelagene mener organisert ferdsel bør være tillatt for grunneiere som driver "grønn turisme".

Bergen Turlag mener en bør også se positivt på organisert ferdsel fra aktører som ønsker å bruke området på en umotorisert naturvennlig måte.

Norges Jeger og fiskerforbund og fylkeslagene av JFF mener det bør være tillatt å bruke hest som kløvdyr under jakt, og at jakthundprøver og tilsvarende arrangementer bør være tillatt.

Den Norske Turistforening, Sogn og Fjordane Turlag og Bergen Turlag understreker områdets betydning for friluftslivet. De har et stort tilbud av stier, løyper, kurs, fellesturer og lignende, og de er opptatt av å få gode rammevilkår for opprettholdelse og utvikling av dette.

DNT mener at det ikke er behov for regulering av friluftslivet her. Bergen Turlag mener det av hensyn til friluftslivet er viktig at verneforskriften kun åpner for ytterst nødvendig motorferdsel.

Geilo Idrettslag har muntlig framsatt ønske om at Skarveløpet skal tas inn som et generelt tillatt arrangement i forskriften på linje med Skarverennet og Lordemarsjen. Skarveløpet er et arrangement som ble gjennomført første gang i 2005, med plan om at det skal bli et årvisst arrangement. Det går fra Geilo til Prestholtseter og opp Prestholtskaret til Prestholtskarvet.

Fylkesmannen vil ta spørsmålet om skiseiling/kiteing og para-/hanggliding opp i forvaltningsplanen.

Fylkesmannen sier at bygdene rundt Hallingskarvet er svært viktige reiselivsmål, med stor aktivitet både sommer og vinter. Det aller meste av tilrettelegging og aktiviteter foregår utenfor de foreslåtte verneområdene, men det finnes også noe innenfor. Fylkesmannen ønsker å legge til rette for at aktiviteter som er forenlige med verneformålet og som krever liten grad av tilrettelegging, kan foregå inne i verneområdene. Dette gjelder også organiserte aktiviteter og kommersiell aktivitet.

Fylkesmannen mener det er viktig at forvaltningsmyndigheten kan vurdere større arrangement i forhold til verneformålet. Det avgjørende for hva slags ferdsel som skal tillates i verneområdene må imidlertid være hvilken virkning det har på natur og miljø, ikke hvem som er utøver. Fylkesmannen ønsker å tydeliggjøre at i forvaltningen skal kommersiell turvirksomhet være tillatt på samme vilkår som ideell virksomhet. Imidlertid kan enkelte aktiviteter for eksempel føre til vegetasjonsslitasje eller forstyrrelse for dyrelivet, og fylkesmannen ønsker derfor fortsatt å ha med i forskriften at all aktivitet som kan skade naturmiljøet må ha tillatelse. Dermed er det ikke behov for å nevne verken turistforeninger, skoler, ideelle lag og foreninger eller kommersielle grupper spesielt. Fylkesmannen foreslår å stryke henvisningen til ulike arrangører, istedenfor å føye til flere. Verneforskriftens bestemmelser skal være med på å sikre verneformålet. De kan derfor ikke regulere forholdet til grunneier gjennom en bestemmelse om at organisert ferdsel må skje etter avtale med grunneier.

Når det gjelder Skarverennet og Lordemarsjen, sier høringsforslaget at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til endringer i form og omfang. Eventuelle søknader om endring vil bli vurdert i forhold til konsekvenser for verneformålet. Fylkesmannen mener at disse arrangementene er så omfattende at de ikke kan ha generell tillatelse til videre utvikling, og at de må forvaltes tilsvarende andre arrangement, med en vurdering av forvaltningsmyndigheten.

Fylkesmannen er enig i at det aller meste av ferdsel til fots bør reguleres gjennom informasjon og tilrettelegging. Fylkesmannen mener likevel at enkelte aktiviteter kan gi skade på naturen, og at forvaltningsmyndigheten derfor må ha en hjemmel for å kunne regulere ferdselen.

Fylkesmannen vil presisere at det bare er organisert bruk av hest som må ha tillatelse; bruk av hest som kløvdyr under jakt er dermed tillatt etter de foreslåtte forskriftene. Det går pr. i dag flere organiserte rideturer jevnlig gjennom de foreslåtte verneområdene. Fylkesmannen mener det er en positiv aktivitet som normalt er i tråd med verneformålet. Gjennom arbeidet med en forvaltningsplan kan en imidlertid få vurdert mulighetene for konflikt med verneverdier eller med andre brukergrupper. Fylkesmannen foreslår derfor å beholde kravet om tillatelse gjennom forvaltningsplan.

Når det gjelder sykling, mener fylkesmannen dette kan gi uheldig vegetasjonsslitasje, og at det derfor ikke bør være tillatt utenom eksisterende veier i verneområdene.

Fylkesmannen ønsker ikke å gjøre jakthundprøver generelt tillatt, da slike arrangement kan være til skade for naturmiljøet.

Fylkesmannen mener at siden Skarveløpet er et helt ferskt arrangement som arrangøren antar vil kunne vokse og utvikle seg, ønsker fylkesmannen at det skal sendes søknad i forkant.

DN viser til at forskriften ikke regulerer den uorganiserte ferdselen. DN vil vise til det generelle punktet i forskriften der det henstilles om at all ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til bl.a. dyrelivet. Deler av området er spesielt viktig for villreinen, og direktoratet ber alle som ferdes ta spesielt hensyn til dette. Det er også hovedgrunnen til at det settes krav om søknad for å kunne drive organisert virksomhet som kan skade naturmiljøet, for å sikre en dialog mellom brukere og forvaltning og gi forvaltningsmyndigheten mulighet til å styre uheldig ferdsel slik at det ikke oppstår konflikter i forhold til dyreliv eller sårbar natur. Det bør også i arbeidet med forvaltningsplanen vurderes om det er behov for å skjerme sårbare områder når det gjelder ferdsel og virksomhet, og eventuelt å fastsette spesielle soner hvor ulike aktiviteter bør unngås. Dette bør gjøres i dialog med aktuelle brukergrupper.

DN sier at det naturvennlige friluftslivet er basert på den frie ferdselsretten, og utgjør en viktig del av vår identitet og kulturarv. Vern av områder sikrer arealer for utøvelse av friluftsliv, og det er i forskriften for nasjonalparken slått fast at allmennheten skal ha tilgang til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv. Regulering av ferdsel betyr ikke at all ferdsel og friluftsliv er skadelig, men stiller krav til bevisst styring av tilrettelegging med skjerming av sårbare områder i eventuelt bestemte tider på året. DN viser til at hjemmelen til å regulere ferdsel ved forskrift er ment å eventuelt tas i bruk i helt spesielle tilfeller, der verneverdiene i ett gitt område ellers ville ha vært truet. Før en slik forskrift kan vedtas skal den på høring til berørte instanser. DN viser til at muligheter for regulering av ferdsel er hjemlet i naturvernloven § 22.

Direktoratet bemerker at det ikke er lagt begrensninger på den uorganiserte ferdselen, dette gjelder også bruk av hest.

Når det gjelder organisert ferdsel, vil DN tilrå at bestemmelsen om organisert ferdsel blir endret slik at det bedre kommer fram at det ikke er ment å forskjellsbehandle om det er grunneier eller organisasjoner/foreninger som vil drive med organisert turvirksomhet til fots. Det kan knytte seg tvil til hva som menes med "tradisjonell" turvirksomhet og direktoratet tilrår at dette strykes fra forskriften. "Turvirksomhet til fots" er vurdert å være tilstrekkelig sammenholdt med "så lenge naturmiljøet ikke blir skadelidende". Med turvirksomhet til fots menes bl.a. også guidete turer. Annen organisert ferdsel som kan skade naturmiljøet, krever tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Direktoratet vurderer at idrettsarrangement, jakthundprøver og organisert hundesledekjøring er organiserte ferdselsformer som krever tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Det er ikke ønskelig å hindre organisert virksomhet som ikke skader natur- og dyreliv, men med en slik bestemmelse vil tiltakshaver komme i dialog med forvaltningsmyndigheten, og det vil kunne gis vilkår til en tillatelse hvis det er nødvendig av hensyn til verneformålet. Det anses ikke lenger som aktuelt å sonde mellom "kommersiell" og "ikke-kommersiell" aktivitet i bestemmelsen, det er aktivitetens konsekvenser for naturmiljøet som vil være utslagsgivende for vurderinger.

Restriksjoner på organisert ferdsel er ikke i første rekke lagt inn for å hindre slik ferdsel, men for å sikre en dialog mellom brukere og forvaltning. Direktoratet vil understreke at kontroll med større arrangementer og organiserte turer vil kunne forebygge skade på vegetasjon eller forstyrrelse av dyreliv. Det er lagt opp til å unngå unødvendig regulering/kontroll. Forvaltningsplanen skal gi nærmere avklaringer av hvilke aktiviteter som vil kreve tillatelse og ikke.

DN tilrår derfor å endre bestemmelsen om ferdsel i nasjonalparken til å lyde ”Organisert ferdsel som kan skade naturmiljøet må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten, jf forvaltningsplan. Bestemmelsen i denne forskriften er ikke til hinder for organisert turvirksomhet til fots så lenge naturmiljøet ikke blir skadelidende.”

Når det gjelder sykling, er dette en stor aktivitet i randområdet til det foreslåtte verneområdet, bl.a. langs Rallarvegen. Dette, og organisert bruk av hest, er aktiviteter som kan medføre slitasje. Det er dermed ønskelig å kartfeste dette til ulike traseer i nasjonalparken slik at en innehar bedre mulighet til å vurdere slitasje, og også få kanalisert virksomheten unna de mest sårbare områdene.

DN støtter fylkesmannens vurdering når det gjelder Skarveløpet.

Miljøverndepartementet viser til at det for visse ferdselsaktiviteter er forutsatt nærmere avklaringer i forvaltningsplan. Departementet presiserer at inntil det foreligger godkjent forvaltningsplan, kreves tillatelse fra forvaltningsmyndigheten for disse aktivitetene. Departementet har foretatt en justering av redigeringsmessig art i bestemmelsen om organisert ferdsel. Miljøverndepartementet slutter seg for øvrig til direktoratets tilrådning.

9.4.9 *Motorferdsel*

Den Norske Turistforening foreslår at militær aktivitet som innebærer motorferdsel ikke bør forekomme i verneområdene, og at lavtflyvningsøvelser av Forsvaret ikke skal foregå i verneområdene. De foreslår at grensen for luftfartøy heves til 1000 meter over bakken. Hovet og Sudndalen grunneierlag foreslår at motorferdsel i nasjonalparken forvaltes i samsvar med Lov om motorferdsel i utmark.

En enkeltperson mener det bør være en generell tillatelse til leie av snøscootertransport for frakt av utstyr og forsyninger, og vedlikehold av hytte, evt. begrenset til et bestemt antall turer pr. år. Videre bør det være en generell tillatelse til scootertransport i forbindelse med veduttak til hytter. Finse 1222 er opptatt av transportbehov til Klemsbu i forbindelse med servering i helgene.

Ulvik fjellstyre, Nyset-Bjørnabu sameie, Hol kommune, Haugastøl jeger- og fiskerforening, Bondelaget i Buskerud, Hordaland og Sogn og Fjordane, Østre Hol jeger og fiskerforening, en enkeltperson og Reiselivsbedriftenes Landsforbund foreslår at motorisert ferdsel i forbindelse med kalking, fiske og utsetting av fisk er generelt tillatt. Eventuelt bør punktet endres slik at det kan gis tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med garnfiske og fiskekultivering. Det bør i det minste kunne tillates el-motor på båt i forbindelse med fiske. Dette for å få en best mulig forvaltning av fiskeressursene.

Hovet og Sudndalen grunneierlag mener det skal legges til rette for at bruk av motoriserte hjelpemidler til kultivering av fiskevatn er tillatt.

Finse Vann og Avløpsselskap påpeker at de kan ha behov for å bruke snøscooter til å inspisere og vedlikeholde elveløpet ovenfor inntaksdammen i Finseelva. Selve inntaket ligger utenfor verneforslaget.

Bondelaget i Buskerud, Hordaland og Sogn og Fjordane mener at transport av syke eller skadede dyr og mennesker bør være generelt tillatt.

En enkeltperson mener det må kunne brukes traktor til å kjøre ut felt elg.

Buskerud fylkeskommune foreslår at det innarbeides et punkt i forskriften som åpner for at bevegelseshemmede kan gis anledning til bruk av motorisert kjøretøy for å få tilgang til nasjonalparker.

Aurland Fjellstyre viser til at de har ansvaret for telling av villreinstamma i Nordfjella. I den forbindelse bruker de fly, og det er i mange tilfeller nødvendig å gå under 300 meter. I tillegg har de behov for å bruke snøskuter for å registrere reinsflokker før telling. De ønsker derfor helst at det tas inn i forskriften at slik aktivitet er generelt tillatt, både i nasjonalparken og i biotopvernområdet.

Fylkesmannen er av den oppfatning at motorferdsel bør reduseres til et minimum i verneområder. Motorferdsel i forbindelse med militær operativ virksomhet må være generelt tillatt i verneområder, mens det kan gis tillatelse til øvingsvirksomhet. Normalt vil en søke å legge slike øvelser utenfor verneområder. Grensen på 300 meter over bakken for luftfartøy er hentet fra standard mal for nasjonalparker, og fylkesmannen ser ikke noen særskilt grunn til å fravike den for Hallingskarvet.

Fylkesmannen viser til at verneformålet for nasjonalparken er bl.a. å sikre området som leveområde for en rekke planter og dyr, samt å sikre det for friluftsliv. For å oppnå dette, må motorferdselen holdes på et minimum, og fylkesmannen går derfor inn for å beholde egne motorferdselsregler for nasjonalparken.

I fylkesmannens forslag til forskrift kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til motorferdsel på vinterføre for transport av materialer til vedlikehold og byggearbeider på hytter og støler, samt til transport av varer, utstyr og ved. Fylkesmannen vil påpeke at det kan påregnes å få tillatelse til nødvendig frakt av materialer, varer og utstyr til hytter og støler. Fylkesmannen mener likevel det bør være krav om søknad og tillatelse, for om mulig å samordne transporten, og eventuelt stille vilkår av hensyn til verneverdiene. Fylkesmannen kan ikke åpne for generell tillatelse til persontransport.

Fylkesmannen foreslår i sin tilråding at det skal være generelt tillatt å hogge ved til bruk på egen hytte eller støl i nasjonalparken. Det vil bli gitt tillatelse til motorisert transport i forbindelse med vedhogst, men i likhet med ovenfor, ønsker fylkesmannen at det skal søkes, slik at det eventuelt kan gis vilkår, dersom det er nødvendig på grunn av verneverdiene.

I fylkesmannens forslag til forskrift kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til motorferdsel i forbindelse med kalking og utsetting av fisk. Fylkesmannen ser også at det kan være behov for motorferdsel i forbindelse med enkelte andre fiskekultiveringstiltak, og det brukes i dag motorbåt i forbindelse med garnfiske på enkelte vatn. Fylkesmannen ønsker å legge til rette for en god utnytting av fiskeressursene, og vil derfor foreslå å endre forskriften for nasjonalparken slik at det kan gis tillatelse til motorferdsel i forbindelse med kalking, fiske og fiskekultiveringstiltak.

Fylkesmannen foreslår at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til motorferdsel i forbindelse med nødvendig inspeksjon og vedlikehold av Finseelva.

Fylkesmannen viser til at transport av syke eller skadede mennesker er generelt tillatt, hjemlet i punktet om redningsvirksomhet. Transport av skadede dyr vil nødvendigvis måtte foregå på bar mark, i beitesesongen. Slik ferdsel er ikke ønskelig, men fylkesmannen ser at det i enkelte

tilfeller kan være et behov. Fylkesmannen foreslår derfor å ta inn i forskriften for nasjonalparken at bestemmelsene ikke er til hinder for uttransport av syke, skadde eller døde husdyr. En ønsker imidlertid ikke å åpne for uttransport av felt elg med traktor.

Til spørsmålet om bruk av motorisert kjøretøy for bevegelseshemmede sier fylkesmannen at det skal være høy terskel for tillatelse til motorferdsel i verneområder, og mener behovet for dette er lite innenfor det foreslåtte verneområdet.

Når det gjelder spørsmålet om motorferdsel i forbindelse med villreinregistrering, sier fylkesmannen at det er et ønske at opprettelse av nasjonalpark på Hallingskarvet skal være med på å sikre villreinen og dens leveområder. For å få en god forvaltning er det viktig å kunne bruke helikopter for telling, og fylkesmannen er derfor positiv til tiltaket. Ifølge forskriftens § 4 kan forvaltningsmyndigheten gjøre unntak fra bestemmelsene for vitenskapelige undersøkelser. Fylkesmannen mener at terskelen for tillatelse til motorferdsel skal være høy, og derfor skal motorferdsel være generelt tillatt kun i helt spesielle tilfeller. En foreslår derfor ikke noe eget punkt om denne aktiviteten, men viser til at søknader vil bli behandlet etter § 4. Dette tilsvarer dispensasjonspraksis i Hardangervidda nasjonalpark. Det kan være aktuelt med flerårige tillatelser.

DN støtter fylkesmannens kommentarer til merknadene fra Den Norske Turistforening.

DN støtter også fylkesmannens vurderinger når det gjelder behovet for egne motorferdselsregler for nasjonalparken da det er ønskelig å holde den motoriserte ferdselen i nasjonalparker på et lavest mulig nivå.

DN viser til at det ikke kan åpnes for ren persontransport, men dersom det er gitt tillatelse til frakt av materialer/utstyr o.s.v., har personer adgang til å sitte på dersom det er plass og det ikke fører til ekstra turer for frakt av utstyret.

Når det gjelder bestemmelsene knyttet til motorferdsel i forbindelse med kalking, fiske og fiskekultiveringstiltak, finner DN grunn til å endre fylkesmannens forslag noe. DN ønsker å presisere at det som kan tillates er bruk av båt med motor i forbindelse med fiske, og ikke all motorisert transport i forbindelse med fiske, som forslaget kunne ha blitt tolket til. DN vil også presisere at "fiskekultivering" kan dekke transport av båt og frakt av ørekyteteiner i forbindelse med slike tiltak.

I forbindelse med arbeidet med forvaltningsplanen er det også framkommet ønske om at det fortsatt kan benyttes båt i forbindelse med frakt av felt villrein. Dette har vært en praksis i området, og DN har derfor funnet å ta inn i forskriftene en bestemmelse som sier at det kan gis tillatelse til bruk av båt med motor i forbindelse med fiske og frakt av felt villrein.

DN støtter fylkesmannens vurderinger når det gjelder Finse vann- og avløpsselskaps behov, og åpner for at det kan søkes om å bruke beltekjøretøy på vinterføre i forbindelse med inspeksjon og vedlikehold av tilfangstområdet for Finse vannverk.

DN viser til at det er tillatt med bruk av beltegående "elgtrekk" ved uttransport av felt elg og hjort. En ønsker ikke å åpne for bruk av traktor i nasjonalparken da dette vil føre til uønska spor i terrenget. Det er åpnet for uttransport av syke husdyr. DN tilrår at det i forskriften tilføyes at dyret skal være lokalisert før motorkjøretøyet medbringes inn i nasjonalparken, og at det skal gis melding til oppsynet før kjøringen finner sted.

Når det gjelder spørsmålet om bruk av motorisert kjøretøy for bevegelseshemmede, viser DN til at motorisert ferdsel i nasjonalparker skal holdes på et lavt og restriktivt nivå. I utgangspunktet vil det være problematisk å gi spesielle rettigheter til funksjonshemmede framfor andre dersom aktiviteten vil komme i strid med verneformålet. På den andre siden er det også mulig å prøve å tilrettelegge slik at funksjonshemmede kan komme til og bruke verneområdene innenfor de rammer som er lagt i forskriftene og dispensasjonspraksis. Det er ikke ønskelig å åpne for motorferdsel for funksjonshemmede direkte i forskriften. Dette må omsøkes og behandles etter dispensasjonsbestemmelsen.

DN støtter fylkesmannens vurderinger når det gjelder spørsmålet om motorferdsel i forbindelse med villreinregistrering.

Miljøverndepartementet viser til at lavtflyvning under 300 meter over bakken er forbudt både i nasjonalparken og biotopvernområdet. Dette gjelder også militære lavtflyvningsøvinger. Etter samråd med Forsvarsdepartementet legger Miljøverndepartementet til grunn at det ikke åpnes for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til militære lavtflyvningsøvinger i disse verneområdene. Forskriftenes bestemmelser om øvingskjøring (§ 3 punkt 6.3.a i forskriften for nasjonalparken og § 3 punkt 3.3.b i biotopvernområdet) omfatter dermed ikke militære lavtflyvningsøvinger.

Miljøverndepartementet har tilføyd en bestemmelse om uttransport av sjuke husdyr i forskriften for biotopvernområdet tilsvarende bestemmelsen om dette i forskriften for nasjonalparken.

Miljøverndepartementet slutter seg for øvrig til direktoratets tilrådning.

9.5 Forvaltning av verneområdene

9.5.1 Forvaltningsplan

Mange av høringsinstansene er opptatt av at forvaltningsplan bør foreligge samtidig med vernevedtak, og Bondelaget i Buskerud, Hordaland og Sogn og Fjordane foreslår at forskriftsteksten forandres til: Forvaltningsplan skal foreligge før verneforslaget vedtas. Buskerud fylkeskommune, Forum for Natur og Friluftsliv – Buskerud (FNF) og Bergen Turlag (BT) påpeker viktigheten av at det utarbeides forvaltningsplan raskt. BT mener at forvaltningsplan burde vært sendt med på høring sammen med verneforslaget. FNF mener natur- og friluftslivsorganisasjonene bør inviteres til samarbeid på et tidlig stadium. Medlemmer i kontaktutvalget er sterkt kritisk til at forvaltningsplanen skal utarbeides i ettertid av selve vernesaken. Den burde vært på høring sammen med vernesaken. Bergen Turlag mener revidert forslag til forvaltningsplan burde vært sendt med høringen, og de savner tilbakemelding på egne uttalelser de hadde til retningslinjene i første høringsrunde.

Fylkesmannen er enig i at forvaltningsplan bør foreligge ved vernevedtaket, men mener at forskriftene ikke bør fastsette dette. En vil arbeide med forvaltningsplanen parallelt med at verneplanen behandles i direktoratet og departementet. Fylkesmannen har ikke utkast til forvaltningsplan klart ennå, og har derfor ikke kunnet gi tilbakemeldinger på innspill til retningslinjene. De synspunktene som kom fram i begge høringsrundene vil bli tatt med i arbeidet med forvaltningsplanen. Det vil videre være åpne møter og møter med ulike brukerinteresser, og utkast vil bli sendt på høring til grunneiere og andre aktuelle etater, lag og foreninger på samme måte som verneplanen.

DN viser til at en forvaltningsplan er et praktisk hjelpemiddel til å opprettholde og fremme verneformålet. Forvaltningsplanen skal gi konkrete retningslinjer om bruk, informasjon, skjøtsel og eventuell tilrettelegging m.m., og skal sikre forvaltningsmyndigheten en samlet oversikt over aktuelle tiltak innenfor et verneområde. En forvaltningsplan bør utarbeides sammen med verneplanarbeidet eller snarest råd etter vedtaket. Alle relevante aktører bør trekkes inn i dette arbeidet. For Hallingskarvet er allerede dette arbeidet kommet et stykke på vei. DN vil vise til at en ikke kan godkjenne en endelig forvaltningsplan før vernet er vedtatt da det kan skje endringer både i forskrift og grenser, og som forvaltningsplanen så må tilpasses til.

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratets tilrådning.

9.5.2 *Forvaltningsmyndighet, rådgivende utvalg*

Svært mange foreslår at det opprettes et rådgivende utvalg som kan bidra i forvaltningsarbeidet. Mange av høringsinstansene uttaler seg til spørsmålet om hvem som bør ha forvaltningsmyndigheten. Blant fjellstyrene og de lokale instansene ønsker flere kommunal forvaltning av nasjonalparken dersom evaluering av prøveprosjektene åpner for det. Av andre instanser er det flere som mener at forvaltningen av nasjonalparken bør ligge hos fylkesmannen.

Den Norske Turistforening ønsker å delta i det rådgivende kontaktutvalget.

Norges Fjellstyresamband forutsetter at berørte fjellstyrer får plass i rådgivende utvalg.

Bondelaget i Buskerud, Hordaland og Sogn og Fjordane foreslår at det oppnevnes et statlig tilsynsutvalg med dispensasjonsmyndighet i bestemte saker, i likhet med tilsynsutvalget for Hardangervidda.

Norges Fjellstyresamband ønsker lokal forvaltning av nasjonalparken dersom evalueringen av prøveprosjektet åpner for det.

Hovet og Sudndalen grunneierlag mener at kommunen bør kunne forvalte dispensasjonssøknader som omhandler motorisert ferdsel.

Forum for Natur og Friluftsliv – Buskerud (FNF) ønsker at forvaltningsmyndigheten for nasjonalparken tillegges fylkesmannen.

Fylkesmannen ser det som en stor fordel om folk med stor lokalkunnskap eller andre som driver med aktiviteter i området, kan bidra i forvaltningen. Historikk og bruk av Hardangervidda er imidlertid ganske annerledes enn rundt Hallingskarvet, så fylkesmannen mener ordningen med tilsynsutvalg ikke uten videre kan overføres hit. Med flere kommuner og fylker berørt vil det være et stort behov for samordning av forvaltningen. I tillegg vil det være behov for å få bidrag fra ulike brukere, og samordne informasjon, skjøtselstiltak og tiltak rettet mot for eksempel friluftsliv og reiseliv. Fylkesmannen ønsker derfor at det opprettes et rådgivende utvalg for Hallingskarvet.

DN har myndighet til å fastsette forvaltningsmyndighet for verneområder i Norge.

Direktoratet er innstilt på at fylkesmennene i Buskerud, Hordaland og Sogn og Fjordane blir forvaltningsmyndighet for de to verneområdene i sine respektive fylker. Etter anmodning fra Stortinget er det satt i gang fire forsøksordninger med lokal forvaltning av nasjonalparker og store landskapsvernområder. Etter direktoratets oppfatning vil det være naturlig å avvente evalueringen av de igangsatte forsøkene (2008) før det eventuelt vurderes annen forvaltningsmyndighet.

DN mener det kan være formålstjenlig å opprette et rådgivende utvalg for forvaltning av verneområdet. Et slikt utvalg vil ikke ha formell myndighet for forvaltningen av verneforskrifta, men vil kunne gi nyttige råd til forvaltningsmyndigheten. Det er viktig at lokalsamfunnet trekkes aktivt med i forvaltningen, og oppretting av et rådgivende utvalg vil være et av flere tiltak i denne sammenhengen. Direktoratet vil derfor anbefale at det opprettes et rådgivende utvalg for verneområdet.

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratets tilrådning.

9.5.3 *Informasjon*

Buskerud fylkeskommune (BFK), Ulvik herad, heradsstyret og Finse 1222 påpeker behovet for god informasjon om nasjonalparken samt oppsyn og merking. BFK ser dette som et ledd i markedsføring og bruk av området. Ulvik herad og Finse 1222 mener det bør opprettes et informasjonssenter for Hallingskarvet på Finse. Ulvik herad viser til den store sykkeltrafikken på Rallarvegen og Finses betydning som knutepunkt for fjellvandring. De sier videre at der er god tilgang på lokaler etter at NSB har avviklet store deler av sin aktivitet på Finse.

Fylkesmannen viser til at det etter et eventuelt vernevedtak vil det bli satt opp skilt som informerer om vernet. Forvaltningsplanen vil konkretisere noe med hensyn til informasjon. Det legges ikke opp til noe informasjonssenter fra vernemyndighetens side i denne omgang. Fylkesmannen vil imidlertid stille seg positiv hvis andre instanser ønsker å etablere et slikt senter, og kan bidra med informasjon.

DN viser til at på bakgrunn av St.meld. nr. 62 (1991-92) *Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge* gikk Miljøverndepartementet i 1995 inn for etablering av nasjonalparksentre i tilknytning til 13 eksisterende eller framtidige nasjonalparker i løpet av en tiårsperiode. Hallingskarvet er ikke blant disse tretten. Alle de 13 sentrene er forventet etablert i løpet av 2006. Over statsbudsjettet skulle det avsettes midler til planlegging, etablering og drift. Direktoratet for naturforvaltning ble tildelt ansvaret for å iverksette regjeringas politikk på området.

DN har ikke myndighet eller mulighet til å autorisere eller bidra med støtte til nye nasjonalparksentre over tilskuddsordningen for nasjonalparksentre utover det som allerede er planlagt.

Miljøverndepartementet viser til at det etter at DN har hatt saken til behandling, er blitt autorisert ett nasjonalparksenter til, slik at antallet nå er 14. Dermed er den nasjonale planen for nasjonalparksentre gjennomført. Eventuelle ønsker fra lokalt hold om nye etableringer av informasjonssentre i tilknytning til nasjonalparker vil måtte meldes inn særskilt.

9.5.4 *Oppsyn*

Buskerud fylkeskommune (BFK), Ulvik herad, heradsstyret og Finse 1222 påpeker behovet for oppsyn.

Norges Fjellstyresamband forutsetter at økt behov for oppsyn blir lagt til eksisterende oppsynsordninger og mener Hardangervidda Fjelloppsyn bør brukes. NFS minner videre om arbeidet med å organisere lokalt oppsyn for villreinområdet i Nordfjella, og at dette trenger friske midler for å bli realisert.

Forum for Natur og Friluftsliv – Buskerud (FNF) mener det bør avsettes midler til minimum én SNO-stilling til oppsyn og oppfølging av forvaltningsplanen.

Flere påpeker i den andre høringsrunden at det bør opprettes minst én hel oppsynsstilling. En del mener dette bør være en SNO-stilling, andre mener at oppsyn bør skje i regi av den etablerte oppsynsordningen i Hardangervidda fjelloppsyn, eventuelt gjennom tjenestekjøp hos Hardangervidda fjelloppsyn. Det kom også forslag om at berørte bør prioriteres ved opprettelse av oppsynsstillinger. Om sommeren må det bli et forsterket oppsyn, blant annet pga. mange løshunder (fire sauer drept av hund i 2004). Det pekes også på at oppsynet bør samordnes med oppsyn knyttet til villreinområdet i Nordfjella, eller med Ulvik herad sitt oppsyn knyttet til reguleringsplan vest for Finse. Det kom forslag om at oppsynsstillingen lokaliseres til Finse.

Fylkesmannen er enig i at det er viktig å få en oppsynsordning i gang straks etter vernevedtak, og at denne bør være på ett årsverk. Fylkesmannen ser videre Statens Naturoppsyn (SNO) som best egnet for denne oppgaven. SNO har imidlertid andre steder, for eksempel på Hardangervidda, et samarbeid med Hardangervidda fjelloppsyn som også innebærer kjøp av tjenester ved behov, og det er en ordning som gjerne kan videreføres for Hallingskarvet.

Forslaget om en samordning med oppsyn knyttet til Nordfjella villreinområde er interessant. Pr. i dag er villreinoppsynet i dette distriktet ikke fullt dekkende, særlig ikke i den østlige delen av villreinområdet. Det er også her behovet er størst, med et utstrakt friluftsliv og annen bruk av området og mange både fastboende og tilreisende.

DN vil bemerke at SNO har det overordnede ansvar for statlig naturoppsyn i alle verneområder. Selv om det er oppsynsordninger i området i dag som fungerer godt innen sine ansvarsområder, er det behov for en betydelig styrking av oppsynet som følge av etablering av verneområdene, både knyttet til skjøtsels-, informasjons- og kontrollaktivitet.

DN er kommet til at organiseringen av oppsynet kan skje gjennom en kombinasjon av ny SNO-stilling og kjøp av tjenester fra eksisterende lokale oppsyn. Det legges til grunn at det må være en statlig tilstedeværelse i en ny nasjonalpark, men DN mener samtidig at en styrking av eksisterende oppsyn kan være viktig for å sikre god lokal forankring og gode samarbeidsrelasjoner. DN vil understreke at det er viktig å få et samordnet og helhetlig statlig naturoppsyn både i nasjonalparken og i omkringliggende verneområder. Også SNOs arbeid med rovvilt generelt og med skadedokumentasjon og bestandsregistrering må ses i sammenheng med oppsynsbehovet i de nye verneområdene, for å få en samordnet og best mulig utnyttelse av oppsynsressursene. Det vises i denne sammenheng for øvrig til fylkesmannens merknader.

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratets synspunkt om at det er viktig med et samordnet og effektivt oppsyn i området. Arbeidet med å utvikle et slikt oppsyn må skje innenfor de til enhver tid gjeldende budsjетtrammer.

Miljøverndepartementet

t i l r å r

Forskrifter om Verneplan for Hallingskarvet fastsettes i samsvar med vedlagte forslag (vedlegg 1 og 2).